

24-5-
2020

Kansen voor statushouders binnen het nieuwe inburgeringsstelsel

Afstudeeronderzoek voor de gemeente Enschede

*‘Een onderzoek naar de knelpunten van het huidige inburgeringsstelsel
en naar de kansen voor Twentse gemeenten om het nieuwe
inburgeringsstelsel te verbeteren’.*

Jetske Hillen
SAXION TE DEVENTER

Titelpagina

Naam: Jetske Hillen

Studentnummer: 438992

Emailadres: 438992@student.saxion.nl

Telefoonnummer: 0629404257

Opdrachtgever: gemeente Enschede/ regio Twente

Praktijkbegeleiders: Karine Venezia en Lenneke Niënhuis

Schoolcoach/ eerste lezer: Coen de Heer

Tweede lezer: Floor van den Brink

School: Het Saxion te Deventer

Opleiding: Sociaal-Juridische Dienstverlening

Titel: Kansen voor statushouders binnen het nieuwe inburgeringsstelsel

Ondertitel: Een onderzoek naar de knelpunten van het huidige inburgeringsstelsel en naar de kansen voor Twentse gemeenten om het nieuwe inburgeringsstelsel te verbeteren.

Plaats: Enschede

Datum: 25-05-2020

Voorwoord

Op dit moment heeft u mijn onderzoek naar het nieuwe inburgeringsstelsel voor u liggen. Dit onderzoek heb ik uitgevoerd in opdracht van de gemeente Enschede en kan gebruikt worden door de gemeenten binnen regio Twente. Ik heb het onderzoek uitgevoerd als afstudeeropdracht van mijn opleiding, Sociaal-Juridische Dienstverlening aan het Saxion te Deventer.

Naar aanleiding van mijn stage bij Vluchtelingenwerk Winterswijk, besloot ik dat het inburgeringsstelsel een interessant afstudeeronderwerp is. Het huidige inburgeringsstelsel kon naar mijn mening sterk verbeterd worden. Tijdens een gesprek met Karine Venezia, teamleider Regieteam gemeente Enschede, en Lenneke Niënhuis, regiofunctionaris gemeente Enschede, bleek dat de gemeente Enschede deze mening deelde. Ik heb van de gemeente Enschede de opdracht gekregen om een onderzoek uit te voeren naar de knelpunten van het huidige inburgeringsstelsel en naar de kansen voor Twentse gemeenten om het nieuwe inburgeringsstelsel te verbeteren.

Ik wil ten eerste mijn praktijkbegeleiders Karine Venezia en Lenneke Niënhuis bedanken voor hun begeleiding tijdens mijn afstudeeronderzoek. Ondanks de uitbraak van het Coronavirus (COVID-19) kreeg ik de kans om mijn onderzoek uit te voeren. Zij waren altijd beschikbaar voor hulp en stelden zich flexibel op ondanks de vele beperkingen ten gevolge van de uitbraak van het virus.

Ten tweede wil ik de respondenten van het onderzoek: de statushouders, de klantmanagers, de taalaanbieders en de andere regiofunctionaris, bedanken voor het delen van hun meningen met betrekking tot het inburgeringsstelsel.

Ten slotte wil ik mijn schoolcoach, Coen de Heer, bedanken voor zijn begeleiding en daarnaast voor het meedenken over de aangepaste mogelijkheden vanwege de uitbraak van het Coronavirus.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Winterswijk, 25 mei 2020

Jetske Hillen

Inhoud	
Titelpagina.....	1
Voorwoord	2
Samenvatting.....	5
Inleiding	7
1. Aanleiding, doelstelling en probleemstelling	8
1.1 Aanleiding	8
1.1.1 Achtergrondinformatie	8
1.1.2 Aanleiding	8
1.2.3 Betrokkenen en belanghebbenden	10
1.2 Doelstelling	10
1.2.1 Praktijkdoelstelling.....	10
1.2.2 Onderzoeksdoelstelling	10
1.3 Probleemstelling.....	11
1.4 Onderzoeksvragen	11
2. Methodologie.....	11
2.1.1 Operationalisering	11
2.1.2 Belangrijke bronnen	12
3. Keuze en verantwoording onderzoeksmethoden.....	13
3.1. Interviews	13
3.2. Literatuuronderzoek	15
3.3 Participerende observatie.....	15
3.4. Beperkingen.....	16
4. Theoretisch kader	17
5. Juridisch kader.....	19
5.1. Inburgeringsplichtig	19
5.2. Huidig inburgeringsstelsel.....	20
5.3. Nieuwe inburgeringsstelsel	21
5.3.1. De nieuwe leerroutes	22
6. Analyse van onderzoeksgegevens	26
6.1. Statushouders.....	27
6.1.1. Knelpunten	27
6.1.2. Kansen	30
6.2. Klantmanagers.....	33
6.2.1. Beperkingen met betrekking tot het huidige inburgeringsstelsel	33
6.2.2. Veranderingen tussen het oude en het nieuwe inburgeringsstelsel.....	35

6.2.3. Beperkingen nieuwe inburgeringsstelsel	36
6.2.4. Kansen nieuwe inburgeringsstelsel	37
6.2.5. Realisatie kansen	38
6.3. Taalaanbieders	39
6.3.1. Beperkingen met betrekking tot het huidige inburgeringsstelsel	39
6.3.2. Veranderingen tussen het oude en het nieuwe inburgeringsstelsel.....	41
6.3.3. Beperkingen nieuwe inburgeringsstelsel	41
6.3.5. Realisatie kansen	42
6.4. Regiofunctionarissen	44
6.4.1. Beperkingen met betrekking tot het huidige inburgeringsstelsel	44
6.4.4. Kansen nieuwe inburgeringsstelsel	45
6.4.5. Realisatie kansen	46
6.5. Analyse van de resultaten	47
6.5.1. Analyse van de onderzoeksresultaten van de statushouders.....	47
6.5.2 Analyse van de onderzoeksresultaten van de klantmanagers	48
6.5.3. Analyse van de onderzoeksresultaten van de taalaanbieders	49
6.5.4. Analyse van de onderzoeksresultaten van de regiofunctionarissen.....	50
6.5.5. Overeenkomsten en verschillen.....	51
7. Observatie.....	56
Voorlichting ITTA – Kennisinstituut voor taalontwikkeling	56
8. Conclusies en aanbevelingen.....	58
8.1. Antwoord op de onderzoeksvragen	58
8.1.1. Onderzoeksvraag één.....	58
8.1.2. Onderzoeksvraag Twee	59
<i>Wat zijn de grootste veranderingen ten aanzien van de nieuwe Wet Inburgering?</i>	59
8.1.3. Onderzoeksvraag drie	59
8.1.4. Onderzoeksvraag vier	60
8.2. Antwoord op de probleemstelling	61
8.3. Aanbevelingen.....	62
Bibliografie.....	64

Samenvatting

De Twentse gemeenten zijn bezig met de voorbereidingen voor het nieuwe Inburgeringsstelsel. Op 1 juli 2021 gaat naar verwachting de nieuwe Wet Inburgering in. De gemeente Enschede heeft aangegeven dat een grote groep statushouders er momenteel niet in slaagt om het inburgeringsexamen te behalen. Van de gemeenten wordt verwacht dat zij een actieve rol gaan vervullen in het nieuwe inburgeringsstelsel. Aan mij is de opdracht gegeven om te onderzoeken wat de knelpunten van het huidige inburgeringsstelsel zijn, opdat het nieuwe inburgeringsstelsel beter wordt.

In overleg met de gemeente is de volgende probleemstelling opgesteld: *Welke kansen biedt het nieuwe inburgeringsstelsel om ervaren knelpunten van statushouders in het huidige inburgeringsstelsel op te lossen?*

Om de probleemstelling te kunnen beantwoorden zijn vier onderzoeksvragen geformuleerd:

1. *Welke knelpunten ervaren statushouders in het huidige inburgeringsstelsel?*
2. *Wat zijn de grootste veranderingen ten aanzien van de nieuwe Wet Inburgering?*
3. *Welke beperkingen en kansen zien gemeenten en ketenorganisaties met betrekking tot het nieuwe inburgeringsstelsel?*
4. *Hoe kunnen deze kansen een plaats krijgen in het nieuwe inburgeringsstelsel van de Twentse gemeenten?*

Na de uitvoering van het onderzoek kwam er meer duidelijkheid over de gevolgen van de beperkingen van het onderzoek. Er kon geen conclusie worden gegeven over de kans van slagen voor het inburgeringsexamen op basis van geslacht. Daarnaast konden de interviews enkel telefonisch worden afgenomen in verband met de richtlijnen van het RIVM. Hierdoor is non-verbale communicatie mogelijk niet goed overgekomen. Ook konden er alleen statushouders worden geïnterviewd die de Nederlandse taal (redelijk) goed beheersen. De validiteit is daardoor aangetast. Het onderzoek is niet representatief voor alle statushouders in de Twentse gemeenten.

Ten gevolge van de inburgering kwamen er weinig tot geen gezondheidsklachten van statushouders naar voren. Door diepte-interviews neemt de validiteit van het onderzoek af omdat de statushouders mogelijk sociaal wenselijke antwoorden gaven of niet eerlijk durfden te zijn. Er is uitgebreider onderzoek nodig om een conclusie te kunnen geven over de gezondheidsklachten van de statushouders.

Het onderzoek naar het antwoord op de probleemstelling heb ik via literatuuronderzoek, participerende observatie en diepte-interviews uitgevoerd. Als eerste is het literatuuronderzoek uitgevoerd. Het literatuuronderzoek bestond uit een theoretisch onderzoek en een juridisch onderzoek. Het theoretisch onderzoek bestond uit het bestuderen van eerder onderzoek naar knelpunten van het huidige inburgeringsstelsel. Dit leidde vooral tot antwoorden op onderzoeksvraag één. Het juridisch onderzoek gaf mede antwoord op onderzoeksvraag twee.

De participerende observatie is wegens de uitbraak van het Coronavirus (COVID-19) vooral toegepast op de online voorlichting van het ITTA (Kennisinstituut voor Taalontwikkeling). De bevindingen van de participerende observatie werden meegenomen bij het beantwoorden van onderzoeksvragen twee, drie en vier.

Ten slotte zijn de diepte-interviews afgenomen. Er zijn totaal vijftien respondenten geïnterviewd. Deze bestonden uit statushouders, klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen. De onderzoeksresultaten van de diepte-interviews zijn gebruikt voor het

beantwoorden van onderzoeksvragen één, twee, drie en vier. Uit de diepte-interviews is gebleken tegen welke knelpunten statushouders aanliepen tijdens de inburgering. De benoemde kansen met betrekking tot deelvraag drie zijn daarmee vergeleken. Veel van de knelpunten kunnen in het nieuwe inburgeringsstelsel verholpen worden. Een aantal knelpunten zoals, het niet begrijpen van informatie, de onduidelijkheid ten aanzien van de keuze voor taalinstellingen en het missen van een sociaal netwerk, worden mogelijk niet automatisch verholpen door de komst van de nieuwe Wet Inburgering.

Tevens verwachten de klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen overige beperkingen zoals, een tekort aan werkplekken en onduidelijkheid over de taakverdeling voor het creëren van werkplekken.

Om de overige beperkingen te verminderen zijn er een aantal aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen zijn: bijeenkomsten tussen taalaanbieders en gemeenten organiseren, statushouders inzetten als vertalers, voorlichtingen geven over (taal)maatjes, statushouders inzetten als vrijwilligers en trainingen aanbieden over culturen. De Twentse gemeenten zouden de aanbevelingen kunnen toepassen om het nieuwe inburgeringsstelsel te verbeteren.

Inleiding

Het onderzoek wordt hoofdzakelijk uitgevoerd voor de gemeente Enschede. Ook de overige gemeenten binnen Twente kunnen gebruik maken van de onderzoeksresultaten en de aanbevelingen. Er worden respondenten benaderd uit heel Twente, omdat de Twentse gemeenten onderling samenwerken.

Door de uitbraak van het Coronavirus (COVID-19) wordt het onderzoek grotendeels thuis uitgevoerd. Mijn praktijkplek, de gemeente Enschede, is tijdelijk niet beschikbaar. Om deze redenen zal er gewerkt worden met beperkte middelen. De gevolgen hiervan worden verder omschreven in paragraaf 3.4.

In dit onderzoek wordt er gestart met het geven van de aanleiding en doelstelling in paragrafen 1.1. en 1.2. Hierna worden de probleemstelling en de onderzoeksvragen geformuleerd in paragrafen 1.3. en 1.4.

Hoofdstuk twee beschrijft vervolgens de methodologie en de belangrijkste bronnen. In hoofdstuk drie worden de keuze en de verantwoording van de onderzoeksmethode omschreven, waarna de uitvoering van het daadwerkelijke onderzoek begint.

Er wordt gestart met literatuuronderzoek. Het literatuuronderzoek wordt uitgewerkt in het theoretisch- en juridisch kader, in de hoofdstukken vier en vijf.

Vervolgens zullen er diepte-interviews plaatsvinden. De respondenten worden in overleg met de gemeente Enschede gekozen en benaderd. De uitslagen van de diepte-interviews worden in een transcript verwerkt. Hierna worden de uitslagen gecodeerd en geanalyseerd in hoofdstuk zes. Ook wordt er in hoofdstuk zeven een beperkte participerende observatie toegepast.

Uit de onderzoeksresultaten van de diepte-interviews, het literatuuronderzoek en de participerende observatie zal vervolgens een antwoord op de onderzoeksvragen gevonden worden. Naar aanleiding daarvan kan er een antwoord geformuleerd worden op de probleemstelling: *welke kansen biedt het nieuwe inburgeringsstelsel om ervaren knelpunten van statushouders in het huidige inburgeringsstelsel op te lossen?*

Wanneer er een antwoord gevonden is op de probleemstelling, worden er aanbevelingen gedaan. De aanbevelingen kunnen de Twentse gemeenten meenemen bij de invulling van het beleid voor het nieuwe inburgeringsstelsel.

1. Aanleiding, doelstelling en probleemstelling

1.1 Aanleiding

1.1.1 Achtergrondinformatie

De nieuwe Wet Inburgering wordt naar verwachting op één juli 2021 ingevoerd¹. Van de gemeenten wordt een actievere houding verwacht met betrekking tot de inburgering van statushouders. Tevens worden er twee nieuwe leerroutes ingezet: de onderwijsroute en de Z-route. De reguliere inburgeringsroute blijft ook een optie. Het wordt overigens een taak van de gemeenten om statushouders te informeren over de verschillende leerroutes². Daarnaast moeten de gemeenten de inburgeringscursussen voor statushouders kiezen en deze financieren³.

Het niveau van de reguliere leerroute wordt verhoogd van taalniveau A2 naar taalniveau B1. Wanneer blijkt dat taalniveau B1 niet haalbaar is, dan volgt de optie om het examen (deels) op het lagere A2 taalniveau te volbrengen.

De onderwijsroute bevat een schakelvoorziening die statushouders op het gevraagde niveau van hun verdere opleiding, mbo2-niveau of hoger, brengt.

De Z-route (zelfredzaamheidsroute) is ten slotte bedoeld voor statushouders die zeer veel moeite hebben met het leren beheersen van de Nederlandse taal. Bij de Z-route staat de zelfredzaamheid van de statushouder centraal. De Z-route moet voor een passend aanbod naar vermogen voor iedere statushouder zorgen².

1.1.2 Aanleiding

De Twentse gemeenten zijn op de hoogte van de nieuwe Wet Inburgering die op één juli 2021 ingevoerd zal worden. Momenteel wordt er onderzocht welke gevolgen de wetswijziging gaat hebben voor de werkwijze van de gemeenten. De gemeente Enschede geeft aan dat op dit moment een grote groep statushouders er niet in slaagt om zijn/haar inburgeringsexamen te behalen⁴.

Van alle migranten die inburgeringsplichtig werden vanaf 2013, had 67 procent de inburgeringsplicht nog niet voltooid in 2016. De asielmigranten zijn de grootste groep die er niet in slaagt om tijdig aan de inburgeringsplicht te voldoen. Wanneer niet kan worden aangetoond dat het overschrijden van de termijn, binnen drie jaar na het verkrijgen van rechtmatig verblijf, niet verwijtbaar is, kan een boete van maximaal €1250.- worden opgelegd⁵. Het niet behalen van het inburgeringsexamen kan een grond zijn voor weigering van verstrekking van de permanente verblijfsvergunning⁶. Niet tijdig slagen betekent mede dat statushouders een eventuele lening bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) voor het financieren van de inburgeringscursus, terug moeten betalen⁶. Artikel 18b Participatiewet⁷ geeft het college van burgermeester en wethouders overigens de mogelijkheid om uitkeringen in te korten van statushouders die niet aan de taaleis voldoen.

Kortom, het niet (tijdig) behalen van het inburgeringsexamen heeft grote financiële gevolgen voor de statushouder.

¹ (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2020)

² (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2019).

³ (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018).

⁴ (Venezia & Niënhuis, 2019).

⁵ (Asscher, 2016).

⁶ (de Lange, Besselsen, Rahouti, & Rijken, 2017).

⁷ Artikel 18b van de Participatiewet, met betrekking tot de taaleis.

Daarnaast zijn er ook nadelige maatschappelijke gevolgen voor de statushouders. De samenhang tussen inburgering, meedoen in de samenleving en meedoen op de arbeidsmarkt ontbreekt⁸. Hierdoor worden statushouders afhankelijk van de bijstandsuitkeringen⁹. Dit heeft logischerwijs negatieve financiële gevolgen voor gemeenten. Het missen van een kans op de arbeidsmarkt kan daarbij leiden tot negatieve gevolgen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van de statushouders en kan tevens leiden tot een beperkt sociaal netwerk¹⁰. Het is van belang dat de knelpunten die statushouders ervaren tijdens het huidige inburgeringstelsel zichtbaar worden, zodat de Twentse gemeenten het nieuwe inburgeringstelsel hierop kunnen aanpassen. Het onderzoek richt zich op alle Twentse gemeenten met als focus de gemeente Enschede, omdat dit mijn praktijkplek is.

⁸ (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018)

⁹ (Venezia & Niënhuis, 2019)

¹⁰ (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018)

1.2.3 Betrokkenen en belanghebbenden

De betrokkenen in dit onderzoek zijn de gemeente Enschede (met als praktijkbegeleiders Karine Venezia en Lenneke Niënhuis), de andere Twentse gemeenten en de statushouders binnen regio Twente. Overige betrokkenen zijn Vluchtelingenwerk Nederland en de betrokken taalaanbieders. Ook het Saxion is een betrokken partij van dit onderzoek. De eerste beoordelaar is Coen de Heer. De tweede beoordelaar is Floor van den Brink. Coen de Heer is tevens de betrokken schoolcoach.

De belanghebbenden van dit onderzoek zijn de Twentse gemeenten. Het onderzoek is toepasbaar voor alle Twentse gemeenten doordat de respondenten wonen of werken in Twente en de gemeenten samenwerken op dit thema. De toekomstige statushouders die in het nieuwe inburgeringsstelsel gaan vallen zijn tevens belanghebbenden. Voor hen is het belangrijk dat het nieuwe inburgeringsstelsel verbeterd wordt. Zij zullen dan de voordelen ervaren. Ten slotte zijn de taalaanbieders ook belanghebbenden doordat ook zij baat hebben bij een verbeterd inburgeringsstelsel. Waarschijnlijk kunnen zij hun werk makkelijker en beter uitvoeren als het inburgeringsstelsel beter aansluit op de behoeftes van de statushouders.

1.2 Doelstelling

1.2.1 Praktijkdoelstelling

De Twentse gemeenten willen graag weten wat de nieuwe kansen zijn voor statushouders om aan het inburgeringsexamen te kunnen voldoen. Zij hebben opdracht gegeven om een onderzoek uit te voeren naar de knelpunten die statushouders ervaren ten aanzien van het huidige inburgeringsstelsel. Vervolgens worden de kansen voor het nieuwe inburgeringsstelsel in kaart gebracht. Hierdoor kan het nieuwe inburgeringsstelsel worden verbeterd. De negatieve financiële gevolgen met betrekking tot het huidige inburgeringsstelsel, zoals het aantal bijstandsuitkeringen, moeten verminderd worden. Op dit moment is de uitwerking van de lagere regelgeving nog uitvoerende. De nieuwe Wet Inburgering wordt hoogstwaarschijnlijk ingevoerd op één juli 2021. Omdat het onderzoek in juni 2020 afgerond dient te zijn, zullen er aanbevelingen worden gegeven die op dat moment passend zijn binnen de bekende wet- en regelgeving. Hierdoor heeft het onderzoek een voorwaardelijk karakter. Tevens is er momenteel sprake van een uitbraak van het Coronavirus (COVID-19). Op dit moment is onduidelijk welke gevolgen deze uitbraak gaat hebben voor dit onderzoek.

1.2.2 Onderzoeksdoelstelling

Het doel van dit onderzoek is om kansen te vinden voor statushouders binnen het nieuwe inburgeringsstel. De mogelijkheden voor gemeenten om statushouders te ondersteunen tijdens de inburgering moeten duidelijk worden. Negatieve financiële en maatschappelijke gevolgen voor statushouders vanwege het niet (tijdig) halen van het inburgeringsexamen kunnen voorts wellicht beperkt worden.

1.3 Probleemstelling

Welke kansen biedt het nieuwe inburgeringsstelsel om ervaren knelpunten van statushouders in het huidige inburgeringsstelsel op te lossen?

1.4 Onderzoeksvragen

1. Welke knelpunten ervaren statushouders in het huidige inburgeringsstelsel?
2. Wat zijn de grootste veranderingen ten aanzien van de nieuwe Wet Inburgering?
3. Welke beperkingen en kansen zien gemeenten en ketenorganisaties met betrekking tot het nieuwe inburgeringsstelsel?
4. Hoe kunnen deze kansen een plaats krijgen in het nieuwe inburgeringsstelsel van de Twentse gemeenten?

2. Methodologie

2.1.1 Operationalisering

In dit theoretisch kader wordt tevens betekenis gegeven aan twee begrippen, zodat hier tijdens het afnemen van de interviews geen verwarring over ontstaat en de scriptie voor de lezer duidelijk is.

Inburgering

*Een eerste stap in het integratieproces. Door inburgering worden nieuwkomers in de gelegenheid gesteld aansluiting te vinden op educatie en de arbeidsmarkt. Bij inburgering gaat het om het leren van de Nederlandse taal en het verwerven van een eerste inzicht in de maatschappelijke en staatkundige verhoudingen en het verwerven van een eerste inzicht in de Nederlandse arbeidsmarkt.*¹¹

Statushouders

*Vluchtelingen met een tijdelijke verblijfsvergunning.*¹²

¹¹ (Driouchi, 2007)

¹² (Razenberg & Asmoredjo, 2019)

2.1.2 Belangrijke bronnen

Voor onder andere het literatuuronderzoek wordt gebruik gemaakt van een aantal wetenschappelijke bronnen. Hieronder volgt een overzicht van de bronnen die naar verwachting veel gebruikt zullen worden:

- *Kamerbrief inwerkingtreding Wet Inburgering naar juli 2021* (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2020)
- *Kamerbrief hoofdlijnen veranderopgave inburgering, van minister Koolmees* (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018);
- *Kamerbrief tussenstand veranderopgave inburgering, van minister Koolmees* (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2019);
- *Onderzoek naar de ervaringen van migranten in Amsterdam met betrekking tot de verblijfsrechtelijke consequenties van de Wet Inburgering uit 2014 van de Universiteit van Amsterdam* (Besselen & De Hart, 2014);
- *Onderzoek naar de Nederlandse regelgeving ten aanzien van vluchtelingen en de arbeidsmarktintegratie van vluchtelingen uit 2017 van de Universiteit van Amsterdam* (de Lange, Besselsen, Rahouti, & Rijken, 2017);
- *De voorgestelde wetswijziging* (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2019);
- *Actuele kamerstukken met betrekking tot integratie en inburgering* (Overheid, z.d.);
- *De gemeente Enschede is tevens een belangrijke bron voor dit onderzoek aangezien zij veel kennis van de nieuwe Wet Inburgering heeft en veel literatuur ter beschikking stelt* (Venezia & Niënhuis, 2019).

3. Keuze en verantwoording onderzoeksmethoden

3.1. Interviews

Kwalitatief onderzoek door middel van diepte-interviews wordt gebruikt voor het beantwoorden van onderzoeksvragen één, twee, drie en vier. De respondenten zijn in overleg met gemeente Enschede gekozen.

- Statushouders

Onderzoeksvraag één kan het meest compleet beantwoord worden wanneer er ook statushouders worden geïnterviewd. Bij onderzoeksvraag één kunnen statushouders de knelpunten die zij ervaren/ervaarden tijdens de inburgering benoemen. Tevens wordt aan de statushouders gevraagd of zij bekend zijn met de nieuwe Wet Inburgering. De statushouders worden niet om de veranderingen tussen het oude en nieuwe inburgeringsstelsel gevraagd. Dit is in overleg met gemeente Enschede besloten omdat het erg demotiverend zou kunnen werken. De statushouders krijgen ook de mogelijkheid om verbeterpunten toe te lichten. Hierdoor kunnen de onderzoeksresultaten van de statushouders worden meegenomen voor het beantwoorden van onderzoeksvraag vier.

- Klantmanagers Twentse gemeenten

De klantmanagers van de Twentse gemeenten worden geïnterviewd voor het beantwoorden van onderzoeksvragen één, twee, drie en vier. De klantmanagers bewaken de voortgang van de inburgeringsplicht. Via mijn praktijkcoach heb ik de contactgegevens van de klantmanagers van een aantal Twentse gemeenten ontvangen. De interviews worden afgenomen in de vorm van diepte-interviews.

- Taalaanbieders

De taalaanbieders zijn op dit moment belast met de taak om de statushouders te helpen bij het leren beheersen van de Nederlandse taal. Waarschijnlijk gaan deze zelfde taalaanbieders een grote rol vervullen binnen het aanleren van zowel de Nederlandse taal als de zelfredzaamheid die de nieuwe leerroutes vereisen⁹. Via mijn praktijkcoach heb ik de contactgegevens van de taalaanbieders binnen regio Twente ontvangen. Ik zal ook met hen contact opnemen voor het afnemen van de interviews. Onder de taalaanbieders valt tevens Vluchtelingenwerk Nederland. Vluchtelingenwerk zal worden benaderd aangezien zij de maatschappelijke begeleiding van de statushouders vervult en daarnaast taallessen aanbiedt.

De taalaanbieders worden geïnterviewd voor het mede beantwoorden van onderzoeksvragen één, twee, drie en vier.

- Regiofunctionarissen Twentse gemeenten

De regiofunctionarissen houden zich bezig met de voorbereiding rondom het nieuwe inburgeringsstelsel. Hierdoor is ook de input van de regiofunctionarissen belangrijk bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Ook de regiofunctionarissen worden geïnterviewd voor het beantwoorden van onderzoeksvragen één, twee, drie en vier.

Wanneer de resultaten van de interviews bekend zijn, worden deze gecodeerd en vervolgens geanalyseerd. Codering vindt plaats middels het markeren van de antwoorden op de vragen. De gelijkenissen en verschillen worden in kaart gebracht per groep respondenten. Hierna worden deze samengevat per groep. De uitslagen worden omgezet naar de conclusie. Ten

slotte zal de conclusie worden samengevoegd met de uitslagen van de deskresearch zodat er aanbevelingen kunnen worden gegeven.

Vraag 1: Welke knelpunten ervaren statushouders in het huidige inburgeringsstelsel?

Voor het beantwoorden van deze vraag worden er interviews afgenomen bij statushouders die vallen onder de huidige Wet Inburgering. De andere groepen respondenten worden ook om de ervaren knelpunten gevraagd. In verband met de uitbraak van het Coronavirus kunnen er alleen statushouders worden geïnterviewd die de Nederlandse taal (redelijk) goed beheersen. De input van de overige groepen respondenten kan bijdragen aan een completer beeld van de knelpunten die statushouders ervaren. Zij hebben ook ervaringen met statushouders die de Nederlandse taal niet goed beheersen.

Vraag 2: Wat zijn de grootste veranderingen ten aanzien van de nieuwe Wet Inburgering?

Deze interviews worden afgenomen bij de klantmanagers, de taalaanbieders en de regiofunctionarissen.

Vraag 3: Welke beperkingen en kansen zien gemeenten en ketenorganisaties met betrekking tot het nieuwe inburgeringsstelsel?

Deze interviews worden gehouden met de klantmanagers, de regiofunctionarissen en de taalaanbieders.

Vraag 4: Hoe kunnen deze kansen een plaats krijgen in het nieuwe inburgeringsstelsel van de Twentse gemeenten?

Ik woon een aantal (digitale) overleggen bij over de nieuwe Wet Inburgering. Door participerende observatie hoop ik daardoor deels het antwoord op deze vraag te vinden. Middels de diepte-interviews hoop ik de vraag verder te kunnen beantwoorden.

De betrouwbaarheid van de interviews wordt gewaarborgd door zoveel mogelijk diepte-interviews uit te voeren. Daarnaast wordt de betrouwbaarheid van het onderzoek groter wanneer alle partijen zijn geïnterviewd. Ten slotte moet de analyse goed worden uitgevoerd zodat de juiste conclusie kan worden getrokken. Voor de validiteit is het tevens van belang dat de respondenten de vragen goed begrijpen, vandaar ook dat de voorkeur uitgaat naar diepte-interviews.

In verband met de korte tijdsduur van dit onderzoek en de uitbraak van het Coronavirus (COVID-19) worden er vier klantmanagers, vijf taalaanbieders, twee regiofunctionarissen en vier statushouders geïnterviewd. De betrouwbaarheid van het onderzoek neemt door het geringe aantal respondenten helaas af.

3.2. Literatuuronderzoek

Deskresearch door middel van literatuuronderzoek wordt gebruikt voor onderzoeksvragen één en twee.

Vraag 1: Welke knelpunten ervaren statushouders in het huidige inburgeringsstelsel?

Door middel van literatuuronderzoek worden er mogelijk knelpunten gevonden die statushouders ervaren of hebben ervaren. Er wordt literatuuronderzoek gedaan naar de eerdere bevindingen van het inburgeringstraject.

Vraag 2: Wat zijn de grootste veranderingen ten aanzien van de nieuwe Wet Inburgering?

Via literatuuronderzoek worden wellicht veranderingen ten aanzien van het nieuwe inburgeringsstelsel gevonden. Er is met de gemeente Enschede besloten om vragen gerelateerd aan deze onderzoeksvraag niet voor te leggen aan statushouders die vallen onder het huidige inburgeringsstelsel, omdat dit wellicht erg demotiverend werkt⁴. Vandaar dat middels literatuuronderzoek en enkel interviews met klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen het antwoord op deze onderzoeksvraag wordt gezocht.

De betrouwbaarheid van het literatuuronderzoek wordt gewaarborgd door middel van onderzoek via wetenschappelijke bronnen. Daarnaast is het onderzoek betrouwbaar aangezien veel van de literatuur van de overheid (kamerstukken) en van de gemeenten binnen regio Twente afkomstig zijn. De validiteit van het literatuuronderzoek is beperkt aangezien er ook gebruik wordt gemaakt van eerder onderzoek elders in het Nederland. Mogelijke eerdere ervaringen van statushouders elders hoeven immers niet van toepassing te zijn op de statushouders binnen regio Twente.

3.3 Participerende observatie

Doordat ik een aantal overleggen en voorlichtingen over de invulling van het beleid van de nieuwe Wet Inburgering voor regio Twente bijwoon, verwacht ik doormiddel van participerende observatie kennis in te kunnen winnen. Ik wil deze kennis inwinnen voor onderzoeksvragen twee, drie en vier.

3.4. Beperkingen

Omdat het onderzoek explorierend is, bevat het onderzoek een aantal beperkingen. Daarnaast is er momenteel sprake van een Coronavirus (COVID-19) uitbraak. Voor dit onderzoek staat een tijdsduur van maximaal twintig weken. Dit is vooral belemmerend voor het afnemen van de interviews. Omdat er vier partijen worden geïnterviewd (statushouders, klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen) kunnen er niet zoveel respondenten worden geïnterviewd als gewenst. Daarnaast was het benaderen van de respondenten erg lastig vanwege het thuiswerken.

Er worden vier statushouders geïnterviewd. De uitbraak van het Coronavirus maakte het lastig om de statushouders te benaderen. Er komen tijdens het onderzoek geen statushouders meer naar de locatie van de gemeente Enschede voor afspraken. Helaas zijn alle statushouders die aangaven geïnterviewd te willen worden van het mannelijke geslacht. Dit verlaagt de betrouwbaarheid van het onderzoek. Daarnaast kunnen er alleen statushouders geïnterviewd worden die de Nederlandse taal (redelijk) goed beheersen in verband met de validiteit van het onderzoek. Er kan geen gebruik worden gemaakt van een tolk of vertaler. Mogelijk dat hierdoor enkel de meer ‘succesvolle’, redelijk Nederlandssprekende statushouders, worden geïnterviewd. Hierdoor kan de betrouwbaarheid afnemen. Anderzijds worden er ook klantmanagers en taalaanbieders geïnterviewd die ervaringen hebben met statushouders. Ook deze ervaringen over de knelpunten van het inburgeringsstelsel worden meegenomen. Dit vergroot de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Er worden drie klantmanagers en één adviseur werk geïnterviewd. Omdat de functies van deze respondenten erg op elkaar lijken, worden zij allen aangeduid als ‘klantmanagers’. Daarnaast worden er vijf taalaanbieders en twee regiofunctionarissen geïnterviewd.

Door de uitbraak van het Coronavirus is het niet mogelijk om de respondenten face-to-face te interviewen. Mogelijk wordt hierdoor belangrijke non-verbale communicatie gemist. Anderzijds zou het kunnen dat de vragen via de telefoon ‘eerlijker’ worden beantwoord.

Op dit moment vinden de overleggen over de beleidsvorming van de nieuwe Wet Inburgering online plaats, waardoor groepsinterviews niet mogelijk zijn. Ook dit is een beperking van het onderzoek.

De nadruk is, door de lange duur van de uitbraak van het Coronavirus, tevens meer op het theoretisch en juridisch komen te liggen. Middels literatuuronderzoek wordt mede een beeld gegeven van de knelpunten binnen het huidige inburgeringssysteem en de grootste veranderingen ten aanzien van de nieuwe Wet Inburgering. Omdat de respondenten bijna allemaal uit Twentse gemeenten komen, is het onderzoek minder toepasbaar voor andere regio's binnen Nederland. Hierdoor neemt de validiteit van het onderzoek af met betrekking tot andere regio's. De uitslagen van het onderzoek hoeven immers niet gelijk te zijn aan de ervaringen van statushouders binnen andere regio's van Nederland.

4. Theoretisch kader

In het theoretisch kader wordt onder andere literatuuronderzoek gedaan naar eerdere ervaringen van het inburgeringstraject. Hierdoor kunnen de oorzaken voor het niet (tijdig) behalen van het inburgeringsexamen gevonden worden.

In 2014 is door onderzoekers van de Universiteit van Amsterdam een onderzoek verricht naar de verblijfsrechtelijke consequenties van de Wet Inburgering. Dit onderzoek zal onder andere gebruikt worden voor het literatuuronderzoek in het theoretisch kader om onderzoeksvraag één mede op te kunnen lossen.¹³ Tevens wordt gebruik gemaakt van de evaluatie op het huidige inburgeringsstelsel volgens de minister van sociale zaken en werkgelegenheid, dhr. Koolmees¹⁴.

Eerder onderzoek ervaringen van migranten met betrekking tot de verblijfsrechtelijke consequenties van de Wet Inburgering, uitgevoerd door de Universiteit van Amsterdam

In 2014 is door onderzoekers van de Universiteit van Amsterdam een onderzoek verricht naar de verblijfsrechtelijke consequenties van de Wet Inburgering. Het onderzoek werd gehouden met 150 respondenten. De 150 respondenten hadden verschillende aanvragen voor verblijfsvergunningen ingediend. Deze bestonden uit: 50 afgewezen aanvragen onbepaalde tijd regulier, 50 afgewezen aanvragen onbepaalde tijd asiel en 50 afgewezen aanvragen voortgezet verblijf na verbroken relatie of huwelijk. Bij 56 van de 150 respondenten was het niet voldoen aan de inburgeringsvoorwaarde de reden voor afwijzing. Van de aanvragen onbepaalde tijd asiel zijn 27 van de 50 aanvragen afgewezen op grond van het niet voldoen aan de inburgeringsvoorwaarde¹⁵. Er kan geconcludeerd worden dat het niet voldoen aan de inburgeringsvoorwaarde een veel voorkomende oorzaak is voor het afwijzen van een aanvraag onbepaalde tijd asiel.

Vervolgens is onderzocht wat de redenen waren voor het niet voldoen aan de inburgeringsvoorwaarde. Bij 31 van de 56 afwijzingen hadden de respondenten wel de benodigde documenten overgelegd, maar werden deze als onvoldoende beoordeeld. In 24 andere gevallen was de reden voor afwijzing het niet aanleveren van benodigde documenten. Een specifieke reden die hiervoor gegeven werd, was dat migranten soms de aanvraag al voorafgaand aan het inburgeringsexamen indienden. Wanneer de migranten het examen vervolgens niet haalden, konden zij geen documenten aanleveren. Ook konden migranten in andere gevallen niet het juiste niveau bereiken dat vereist is voor het behalen van het inburgeringsexamen. Het overige geval bleek een afwijzing wegens het niet bewezen geachte huiselijk geweld¹⁵.

Tevens is gebleken dat er onderscheid kan worden gemaakt in het behalen van het inburgeringsexamen op basis van geslacht. De respondenten bestonden uit 75 mannen en 75 vrouwen. Van de 56 aanvragen die werden afgewezen, waren 24 aanvragen ingediend door mannen en 32 door vrouwen. In het geval van dit onderzoek is gebleken dat mannen meer kans hebben om het inburgeringsexamen te halen¹⁵.

¹³ (Besselen & De Hart, 2014)

¹⁴ (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018)

¹⁵ (Besselen & De Hart, 2014)

Conclusie: uit dit onderzoek is gebleken dat het niet voldoen aan de inburgeringsplicht een veel voorkomende oorzaak is voor afwijzing van de aanvraag asiel onbepaalde tijd. Dit benadrukt nog sterker het belang van het wijzigen van de Wet Inburgering. Het beoogde niveau voor het inburgeringsexamen werd vaak niet behaald door statushouders. Er moet onderzocht worden of het beoogde niveau ook door Twentse statushouders niet behaald wordt. Wellicht dat er kansen liggen bij de nieuwe leerroutes voor regio Twente. Ten slotte moet onderzocht worden of ook in de Twentse gemeenten het slagingspercentage bij mannen hoger ligt dan bij vrouwen. In dat geval moet er een passende oplossing worden gevonden om ervoor te zorgen dat vrouwen evenveel kans hebben als mannen om het inburgeringsexamen te behalen, dan wel het beoogde inburgeringstraject met succes af te ronden.

Evaluatie huidige stelsel volgens de minister van sociale zaken en werkgelegenheid, W. Koolmees

De bevindingen:

1. Het inburgeringstraject duurt te lang. Van de inburgeringsplichtigen uit 2013 heeft in 2018 85% aan de verplichtingen van de Wet Inburgering voldaan. Dit werd door de gemeente Enschede eerder al benoemd.
2. Een deel spant zich niet voldoende in. Hiervan heeft 16% een boete gekregen wegens het volgen van minder dan 300 uur les in drie jaar tijd.
3. Voor analfabeten is het huidige inburgeringstraject te moeilijk. Er is gebleken dat slechts één op de vijf analfabeten slaagt voor het huidige inburgeringstraject. De helft van dit aantal krijgt uiteindelijk ontheffing voor de inburgering¹⁶.

Volgens W. Koolmees kent het huidige inburgeringssysteem de volgende knelpunten:

1. Er mist een goede aansluiting tussen participatie en onderwijs. Minister Koolmees noemt een aantal factoren die ervoor zorgen dat de aansluiting mist. Er mist onder andere praktijkgerichte taalwerving en een goede taalaansluiting voor het mbo.
2. De aansluiting tussen het voortraject en het huidige inburgeringstraject kan beter. Dit heeft onder andere betrekking op de aansluiting tussen het voortraject in asielzoekerscentra en het inburgeringstraject en op de kennis van de inburgeraar dat zij/hij inburgeringsplichtig is.
3. Inburgeraars zouden minder goed in staat zijn om zelfstandig invulling aan hun inburgering te geven. Dit uit zich vooral in het zelfstandig vinden van passende cursussen en taalaanbieders.
4. Het huidige stelsel kent weinig prikkels. De sanctionerende maatregelen zouden onvoldoende prikkelend zijn en de vrijstelling die vraagt om aantoonbaar geleverde inspanningen, zouden demotiverend zijn voor degene die A2-niveau niet haalt¹⁶.

Ook de bevindingen van minister Koolmees zullen worden meegenomen in het verdere onderzoek en kunnen bijdragen aan het vinden van de knelpunten van het huidige inburgeringsstelsel.

¹⁶ (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018)

5. Juridisch kader

Het juridisch kader geeft de huidige wetgeving van het inburgeringsstelsel weer en de wetgeving die gaat gelden vanaf één juli 2021. In het juridisch kader zijn onder andere de verschillen in wetgeving tussen het huidige inburgeringsstelsel en het nieuwe inburgeringsstelsel te vinden. Daarnaast is er expliciet ingegaan op de drie verschillende leerroutes binnen het nieuwe inburgeringsstelsel. Het juridisch kader is toegevoegd om een duidelijk beeld van de achtergrond van het onderzoek te geven. Tevens wordt middels het juridisch onderzoeksvraag twee mede-beantwoord.

5.1. Inburgeringsplichtig

Zoals reeds eerder omschreven in de operationalisering zijn statushouders vluchtelingen met een tijdelijke verblijfsvergunning¹².

Artikel 3 Wet Inburgering:

Inburgeringsplichtig is de vreemdeling, die rechtmatig verblijf verkrijgt in de zin van artikel 8, onderdelen a en c, van de Vreemdelingenwet 2000, die:

- a. anders dan voor een tijdelijk doel in Nederland verblijft, of
- b. geestelijke bedienaar is.

Artikel 8 Vreemdelingenwet 2000:

De vreemdeling heeft in Nederland uitsluitend rechtmatig verblijf:

- a. op grond van een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd als bedoeld in artikel 14; of een EU-verblijfsvergunning voor langdurig ingezetenen als bedoeld in artikel 45a indien op het aan de vreemdeling verschaft document, bedoeld in artikel 9, geen aantekening als bedoeld in artikel 45c, eerste lid, is geplaatst;
- c. op grond van een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd als bedoeld in artikel 28.

Conclusie: inburgeringsplichtig is de vreemdeling die rechtmatig verblijf heeft op basis van een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd regulier of een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd asiel.

Artikel 5 Wet Inburgering

In afwijking van artikel 3 is niet inburgeringsplichtig degene die:

- a. jonger dan 16 jaar is dan wel de pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet, heeft bereikt;
- b. ten minste acht jaren tijdens de leerplichtige leeftijd in Nederland heeft verbleven;
- c. beschikt over een bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aangewezen diploma, certificaat of ander document;
- d. leerplichtig of kwalificatieplichtig is;
- e. aansluitend op de leerplicht of kwalificatieplicht een opleiding volgt waarvan de afronding leidt tot uitreiking van een krachtens onderdeel c aangewezen diploma, certificaat of ander document.

Conclusie: In de meeste gevallen is de inburgeringsplichtige achttien jaar of ouder, tenzij de vreemdeling op zestienjarige leeftijd al aan de kwalificatieplicht heeft voldaan ¹⁷.

5.2. Huidig inburgeringsstelsel

Volgens artikel 7 Wet Inburgering dient de inburgeringsplichtige het inburgeringsexamen of een krachtens algemene maatregel van bestuur aangewezen een diploma of certificaat te hebben.

De huidige inburgeringsplicht

Het huidige inburgeringsexamen bestaat uit:

- het participatieverklaringstraject;

Het participatieverklaringstraject geldt voor vreemdelingen die op of na één oktober 2017 inburgeringsplichtig werden. Door het traject maakt de vreemdeling kennis met Nederlandse kernwaarden als vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit en participatie. Aan het eind van het traject ondertekent de vreemdeling de participatieverklaring¹⁸. De participatieverklaring dient binnen één jaar ondertekend te zijn volgens artikel 7a, lid 1 Wet Inburgering.

- het behalen van mondelinge en schriftelijke Nederlandse vaardigheden op het niveau A2 van het Europese Raamwerk voor Moderne Vreemde Talen;
- de examinering van kennis van de Nederlandse samenleving.

De overige onderdelen dienen volgens artikel 7b Wet Inburgering binnen drie jaar behaald te zijn. Wanneer de vreemdeling hier niet in slaagt maar hem/haar dit niet te verwijten valt, kan de termijn verlengd worden.

Lening

In artikel 17 en 18 van de Wet Inburgering staat vermeld dat de vreemdeling aanspraak kan maken op een lening van de overheid. De vreemdeling kan een lening aanvragen wanneer de vreemdeling aan de voorwaarden omtrent de wijze waaronder en waarop de lening wordt verstrekt. Dit houdt onder andere in dat de cursusinstelling moet zijn goed gekeurd. Zes maanden nadat de inburgeringsplicht is voldaan, of nadat de aanspraak op de lening is vervallen, moet de lening worden terugbetaald. Op grond van artikel 17, lid 3 Wet Inburgering kan de lening worden kwijtgescholden.

Wanneer een asielmigrant, ook wel een vluchteling genoemd, op tijd zijn diploma ontvangt of ontheffing voor het inburgeringsexamen heeft gekregen, hoeft hij/zij de lening niet terug te betalen ¹⁹.

Conclusie: zoals eerder vermeld zijn statushouders vluchtelingen met een tijdelijke verblijfsvergunning ¹². Voor de statushouder is het momenteel mogelijk dat de lening wordt omgezet tot een gift.

¹⁷ (Rijksoverheid, z.d.)

¹⁸ (Dienst Uitvoering Onderwijs, z.d.)

¹⁹ (Dienst Uitvoering Onderwijs, z.d.)

Bestuurlijke boete

In de artikelen 28 tot en met 34 van de Wet Inburgering staan de huidige regels omtrent de bestuurlijke boete, wegens het niet in de gestelde termijn behalen van het inburgeringsexamen. Wanneer het inburgeringsexamen niet binnen drie jaar behaald wordt, kan er een bestuurlijke boete worden opgelegd. In de beschikking wordt een nieuwe termijn van ten hoogste één jaar opgesteld om alsnog het inburgeringsexamen te behalen. Deze boete kan jaarlijks herhaald worden, zolang niet aan de eisen voldaan is. Voor het niet (tijdig) behalen van het Participatieverklaringstraject kan een boete worden opgelegd van maximaal €340.-. Voor het niet (tijdig) behalen van mondelinge en schriftelijke Nederlandse vaardigheden op het niveau A2 en de examinering van kennis van de Nederlandse samenleving, kan een boete worden opgelegd van maximaal €1.250.-.

Maatschappelijke begeleiding

In artikel 18 Wet Inburgering staat de maatschappelijke begeleiding omschreven. De maatschappelijke begeleiding is een taak van het college van burgemeester en wethouders. Vreemdelingen die een verblijfsvergunning asiel bepaalde tijd, of een verblijfsvergunning regulier bepaalde tijd wegens verblijf als familie- of gezinslid met een verblijfsvergunning asiel hebben, komen in aanmerking voor maatschappelijke begeleiding. De maatschappelijke begeleiding vangt aan zodra de vreemdeling inburgeringsplichtig is en staat ingeschreven in de Basis Registratie Personen.

5.3. Nieuwe inburgeringsstelsel

Omdat het huidige inburgeringsstelsel belemmeringen bevat, wordt het inburgeringsstelsel herzien ²⁰. In dit onderzoek wordt de herziening op het huidige inburgeringsstelsel, aangeduid als ‘het nieuwe inburgeringsstelsel’.

Doelgroep

Het nieuwe inburgeringsstelsel wordt toepasbaar voor de vreemdelingen die op of na de dag van inwerkingtreding van de nieuwe Wet Inburgering inburgeringsplichtig worden. Naar waarschijnlijkheid zal de nieuwe Wet Inburgering ingaan op 1 juli 2021¹. De doelgroep zou in dat geval de groep vreemdelingen zijn die op of na 1 juli 2021 inburgeringsplichtig wordt ²⁰.

Gemeenten

Er wordt van de gemeenten verwacht dat zij een Plan Inburgering en Participatie opstellen met de inburgeringsplichtige. Hierin staat onder andere opgesteld welke stappen de inburgeringsplichtige dient te volgen om aan de inburgeringsplicht te voldoen. De verantwoordelijkheid van het voldoen aan de inburgeringsvoorwaarden blijft bij de inburgeraar²⁰.

Doel

Het beoogde doel van de nieuwe Wet Inburgering is het beter in staat stellen van inburgeringsplichtigen om snel het hoogst haalbare niveau van de Nederlandse taal te leren en kennis op te doen van de Nederlandse Maatschappij²⁰.

²⁰ (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2019)

De nieuwe inburgeringsplicht

Volgens artikel 7 van de huidige Wet Inburgering dient iedere inburgeringsplichtige het inburgeringsexamen te behalen, tenzij de vreemdeling hiervan wordt vrijgesteld. In het nieuwe inburgeringsstelsel komen daar veranderingen in²¹.

De nieuwe inburgeringsplicht bestaat uit:

- het afronden van het participatieverklaringstraject;
- het afronden van de module Arbeidsmarkt en Participatie;
- het behalen van het inburgeringsexamen of het afronden van het taal- schakeltraject of het afronden van het traject bedoeld als in artikel 9, lid 1 Wet Inburgering ²¹.

Artikel 9. De zelfredzaamheidsroute 1. De inburgeringsplichtige die naar het oordeel van het college redelijkerwijs niet in staat is het inburgeringsexamen of het taalschakeltraject te behalen binnen de termijn, genoemd in artikel 11, eerste lid, volgt een traject gericht op de Nederlandse taal, zelfredzaamheid, activering en participatie in de Nederlandse maatschappij²¹.

Conclusie: de examinering van de kennis van de Nederlandse samenleving vervalt. Het afronden van de module Arbeidsmarkt en Participatie wordt de nieuwe vereiste.

De examinering van mondelinge en schriftelijke vaardigheden in de Nederlandse taal op ten minste het niveau A2 van het Europese Raamwerk voor Moderne vreemde talen vervalt. In het nieuwe inburgeringsstelsel dient ofwel het nieuwe inburgeringsexamen te worden gehaald dan wel het taalschakeltraject te worden afgerond of de zelfredzaamheidsroute te worden afgerond.

Het participatieverklaringstraject dient aangeboden te worden door het college van burgermeester en wethouders evenals de module Arbeidsmarkt en Participatie. De participatieverklaring dient opnieuw aan het eind van het participatietraject ondertekend te worden ²¹.

5.3.1. De nieuwe leerroutes

De B1-route, artikel 7

De B1-route is de reguliere route verhoogd naar niveau B1 van het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen. Naast het behalen van de mondelinge en schriftelijke Nederlandse vaardigheden dient de inburgeringsplichtige het examen van kennis van de Nederlandse maatschappij te behalen. Wanneer is gebleken dat de inburgeringsplichtige, na voldoende inspanningen, niet in staat is om het beoogde taalniveau te behalen, dan mag het examen voor Nederlandse taal (gedeeltelijk) in niveau A2 worden afgenomen. Overig beleid over de vorm van het inburgeringsexamen, de kosten van het inburgeringsexamen en de vrijstelling van het inburgeringsexamen worden bij of krachtens algemene maatregelen van bestuur gesteld²¹.

²¹ (Koolmees, 2019)

Conclusie: het niveau van de reguliere inburgeringsroute is verhoogd van niveau A2 naar niveau B1 van het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen.

De onderwijsroute, artikel 8

De onderwijsroute is bedoeld voor inburgeringsplichtigen tot en met 27 jaar, die een opleiding in het beroeps- of wetenschappelijk onderwijs willen volgen. De opleiding moet gericht zijn op begeleiden van anderstaligen richting het beroeps- of wetenschappelijk onderwijs. Wanneer de inburgeringsplichtige de onderwijsroute volgt/ heeft afgerond, is hij/zij vrijgesteld van de module Arbeidsmarkt en Participatie²¹.

Conclusie: voor inburgeringsplichtigen onder de 28 die beroeps- of wetenschappelijk onderwijs gaan volgen, komt er een extra mogelijkheid tot het volgen van de onderwijsroute.

De zelfredzaamheidsroute, artikel 9

De zelfredzaamheidsroute is bedoeld voor inburgeringsplichtigen die naar het oordeel van het college van burgemeester en wethouders niet in staat zijn om het inburgeringstraject of het taalschakeltraject te behalen binnen de termijn. De zelfredzaamheidsroute is gericht op de Nederlandse taal, het vergroten van de zelfredzaamheid, activering en participatie in de Nederlandse samenleving²¹.

Conclusie: de zelfredzaamheidsroute zou een uitkomst kunnen bieden voor inburgeringsplichtigen die in het huidige inburgeringsstelsel geen kans hebben om het inburgeringsexamen te behalen. Later onderzoek moet uitwijzen of dit daadwerkelijk het geval is.

Termijnen

Het participatieverklaringstraject en de module Arbeidsmarkt en Participatie dienen binnen achttien maanden afgerond te zijn. Het inburgeringsexamen, het taalschakeltraject of het zelfredzaamheidstraject dienen binnen drie jaar behaald te zijn. Wanneer een inburgeringsplichtige het niet behalen van de termijnen niet te verwijten valt, kunnen deze verlengd worden. De verdere regels hierover worden gesteld bij of krachtens algemene maatregelen van bestuur²¹.

Conclusie: het participatietraject moest volgens artikel 7a, lid 1 Wet Inburgering ondertekend worden binnen één jaar. In het nieuwe inburgeringsstelsel is deze termijn verlengd naar achttien maanden. De termijn voor het behalen van het inburgeringsexamen blijft drie jaar.

Taken college van burgemeester en wethouders

Het college van burgemeester en wethouders voorziet de inburgeringsplichtigen van maatschappelijke begeleiding. Er vindt een brede intake plaats. Het college roept de inburgeringsplichtige op voor de brede intake en stelt daarbij een termijn. Wanneer de inburgeringsplichtige niet verschijnt, dient het college opnieuw de inburgeringsplichtige op te roepen. De brede intake is een onderzoek naar de inburgeringsmogelijkheden van de inburgeringsplichtige. Op basis van de brede intake stelt het college het persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) op. Hierin staat de gekozen leerroute en de benodigde hulpmiddelen.

Het college dient de inburgeringsplichtige tijdig de benodigde cursussen en/ of opleidingen aan te bieden. Tevens dient het college voldoende ondersteuning en begeleiding aan te bieden, zodat de inburgeringsplichtige aan de inburgeringsplicht kan voldoen. Ten slotte dienen de colleges van de gemeenten samen te werken wanneer dat nodig is ²¹.

Conclusie: de gemeente heeft meer verantwoordelijkheden gekregen. Waar de verantwoordelijkheid eerst bij de inburgeringsplichtige zelf lag, wordt nu van de gemeenten een actieve rol verwacht.

Lening

Ook in het nieuwe inburgeringsstelsel kan de inburgeringsplichtige gebruik maken van een lening op aanvraag. Het bedrag wordt opnieuw betaald aan de aangewezen cursusinstelling of exameninstelling. De mogelijkheid tot kwijtschelding blijft bestaan²¹.

Conclusie: zoals eerder vermeld zijn statushouders vluchtelingen met een tijdelijke verblijfsvergunning ¹². Voor de statushouder blijft het momenteel mogelijk dat de lening wordt omgezet naar een gift.

De bestuurlijke boete

In het nieuwe inburgeringsstelsel kunnen ook bestuurlijke boetes worden opgelegd aan inburgeringsplichtigen.

1. Boete opgelegd door het college van burgemeester en wethouders wegens het niet verschijnen op de brede intake en het schenden van de meewerkplicht, artikel 22.
Deze boete van maximaal €250,- kan worden gegeven wanneer de inburgeringsplichtige niet verschijnt op de datum van oproep voor de brede intake. Zolang de inburgeringsplichtige niet blijft verschijnen, legt het college iedere twee maanden een bestuurlijke boete op.
2. Boete opgelegd door het college van burgemeester en wethouders wegens niet of onvoldoende meewerken aan geboden ondersteuning en begeleiding, artikel 23. De hoogte van de boete bedraagt maximaal €100.-.
3. Boete participatieverklaringstraject en afronden module Arbeidsmarkt en Participatie, artikel 24.
De minister legt een boete op van maximaal €340.- wanneer de inburgeringsplichtige het participatieverklaringstraject en /of de module Arbeidsmarkt en Participatie niet heeft afgerond binnen de gestelde termijnen. Zolang de inburgeringsplichtige het participatieverklaringstraject en/of de module Arbeidsmarkt en Participatie niet heeft afgerond, ontvangt hij/zij jaarlijks een bestuurlijke boete.
4. Boete leerroute, artikel 25.
Wanneer de beoogde leerroute niet in de beoogde termijn behaald wordt, legt de minister een bestuurlijke boete op van maximaal €1.000.-, en €1.340 in het geval van de onderwijsroute. Zolang de inburgeringsplichtige de beoogde leerroute niet behaalt, ontvangt hij/zij elke twee jaar een bestuurlijke boete²¹.

Conclusie: ook in het nieuwe inburgeringsstelsel wordt gebruik gemaakt van bestuurlijke boetes. Opvallend is dat het college van burgemeester en wethouders ook boetes mag geven. Wanneer een inburgeringsplichtige niet verschijnt op de afspraak voor de brede intake, kan het college een boete opleggen. Ook kan het college een boete opleggen wanneer de inburgeringsplichtige niet voldoende meewerkt aan de geboden ondersteuning en begeleiding. De boete wegens het niet verschijnen op de afspraak voor de brede intake kan per twee maanden worden opgelegd. De inburgeringsplichtige wordt daardoor elke twee maanden opnieuw geactiveerd.

6. Analyse van onderzoeksgegevens

In dit hoofdstuk is de analyse van de onderzoeksresultaten beschreven. Om een duidelijk overzicht te geven, is ervoor gekozen om de onderzoeksresultaten per groep respondenten toe te lichten. Hierna worden de verschillen en overeenkomsten tussen de onderzoeksresultaten omschreven. Er is onderscheid gemaakt tussen vier groepen respondenten: statushouders, klantmanagers werkzaam bij de Twentse gemeenten, regiofunctionarissen werkzaam bij de Twentse gemeenten en taalaanbieders werkzaam binnen regio Twente. Er wordt per groep respondenten toegelicht wat de resultaten per onderwerp zijn. Niet elke respondent wilde dat zijn/haar naam in het onderzoek vermeld werd. Om deze reden staan niet altijd de namen bij de citaten. De citaten zijn letterlijk overgenomen zodat de betrouwbaarheid van het onderzoek wordt gewaarborgd.

6.1. Statushouders

Er zijn vier statushouders geïnterviewd. Zij zijn allemaal mannelijk en in de leeftijd van 22 tot en met 36 jaar oud. De voorkeur ging niet uit naar het interviewen van slechts mannelijke statushouders. Helaas was het benaderen van de statushouders, vanwege de uitbraak van het Coronavirus, erg lastig. Om deze reden zijn er geen vrouwelijke statushouders geïnterviewd. Dit verlaagt de betrouwbaarheid van het onderzoek. Er kan tevens geen onderscheid worden gemaakt op basis van geslacht ten aanzien van het slagingspercentage van het inburgeringsexamen.

De statushouders zijn telefonisch benaderd. Twee van de vier statushouders hebben de inburgering in Twente volbracht, de andere twee elders in Nederland. Twee van de vier ondervraagden hebben het inburgeringstraject met succes in de daarvoor gestelde termijnen afgesloten. De overige statushouders zijn nog bezig met de inburgering. De uitkomsten van de interviews met de statushouders worden voornamelijk gebruikt voor het beantwoorden van onderzoeksvraag één. Omdat een aantal statushouders ook ideeën voor het verbeteren van het nieuwe inburgeringsstelsel gaf, worden de onderzoeksresultaten ook meegenomen voor het beantwoorden van onderzoeksvraag vier.

6.1.1. Knelpunten

Alle vier de statushouders hebben een aantal knelpunten ervaren tijdens de inburgering. De informatie over de taalinstellingen wordt onder andere niet altijd goed overgebracht.

“Ik kreeg te weinig informatie. Ik heb in mijn land mariene biologie gestudeerd dus ik gaf aan dat ik graag naar een goede school wilde. Ze gaven aan dat ik naar school X moest, en dat ik niet naar een andere school kon. Bij school X lag het leertempo te laag voor mij. Ik had geen idee en kon geen andere mensen om hulp vragen”.

- Salmon, 35 jaar.

“Ik heb zelf een school gekozen. De gemeente kwam met een voorstel van een school, maar ik wilde deze liever niet. De school was erg ver weg. Vervolgens vond ik de school waar nu ik op zit, zelf op internet”.

- Meneer Hussein, 31 jaar.

Daarnaast geven de statushouders aan dat zij de brieven van, onder andere de Dienst Uitvoering Onderwijs (in het verdere onderzoek aangeduid als DUO) in het Nederlands ontvangen. Zij geven aan dat het lastig is om de brieven te kunnen begrijpen en dat er niet altijd voldoende hulp beschikbaar is.

“De eerste weken toen ik in Nederland was aangekomen, maakte ik van elke brief die ik kreeg een foto. Ik gebruikte vervolgens Google Translate om de brief naar het Engels te vertalen. Arabische mensen kunnen via Google Translate de Nederlandse taal naar het Arabisch vertalen. Hierdoor weten zij wat men in het Arabisch bedoelt. Google Translate kent geen Tigrinya (De Eritrese taal). Mensen die niet naar school zijn geweest en geen Engels spreken, kunnen de brieven niet begrijpen”.

- Salmon, 35 jaar.

- Taallessen

De statushouders hebben ook een aantal knelpunten ondervonden met betrekking tot de taallessen. Een aantal statushouders geeft aan dat de prijzen van de scholen erg kunnen verschillen. Zij vinden ook dat de lessen niet altijd aansluiten op de behoeften.

“Ik leerde in één jaar vooral papieren invullen en maar weinig taal. Ik vind dat niet leuk. Als iemand gestudeerd heeft dan moeten zij snel kunnen leren. Er moeten eerst gekeken worden naar het taalniveau”.

- Salmon, 35 jaar.

“Ik kan goed spreken en goed lezen, maar nog niet zo goed schrijven. Ik denk dat als ik moeilijke verhalen ga schrijven, dit niet goed op papier komt. Ik denk dat schrijven het moeilijkste is om te leren voor mensen die inburgeren”.

- Syrische statushouder, 22 jaar.

“Naar mijn mening moet DUO de scholen vaker controleren. Deze mening deel ik ook met andere statushouders. Sommige scholen maken misbruik van nieuwkomers omdat zij de regels niet kennen. In de les zouden de nieuwkomers niet alleen maar boeken moeten lezen. Daarnaast zijn er grote verschillen qua kosten van de lessen per school. Dezelfde les met dezelfde boeken zijn bij de ene school veel duurder dan bij de andere school. Ik heb wel eens gevraagd waarom dat is. Toen kreeg ik als antwoord: ‘het is niet jouw probleem. Jij heb €10.000 van de overheid gekregen waarmee je de lessen kunt betalen’. Voor mij voelt dat niet goed. De lening is mijn verantwoordelijkheid. Ik wil het geld goed besteden”.

- Meneer Hussein, 31 jaar.

“Het leersysteem van mijn school X is erg traag. Ik was te veel geld kwijt. Na één jaar was ik €5000 kwijt. Toen had ik alleen tot en met niveau A2 geleerd. Als ik gelijk op school Z had kunnen beginnen, had ik misschien €5000 betaald inclusief niveau B1. Ik wil graag nog verder studeren voor niveau B2, maar daar heb ik geen geld meer voor”.

- Salmon, 35 jaar.

Opvallend is dat de ondervraagde statushouders het leertempo vaak als te laag ervaren. Zij geven aan dat er een mogelijkheid moet zijn om de Nederlandse taal sneller te leren beheersen. Daarnaast geven de statushouders aan dat de tarieven van de taalinstellingen erg verschillen. Zij vinden dat de scholen niet vaak genoeg gecontroleerd worden.

- Sociaal netwerk

Uit zowel het literatuuronderzoek als uit de onderzoeksresultaten van de interviews is gebleken dat een netwerk erg belangrijk is om een baan te kunnen vinden. Ook is gebleken dat een netwerk belangrijk is voor de geestelijke gezondheid.

“De term ‘sociaal netwerk’ staat voor sociaal milieu, het kernbegrip voor zowel wetenschappelijk onderzoek als voor het praktijkveld van de sociale psychiatrie. Het sociale milieu wordt gezien als een netwerk dat bestaat uit al die mensen met wie iemand in het

dagelijks leven min of meer duurzame banden onderhoudt. Om dagelijks goed te kunnen functioneren, zijn mensen op een netwerk van andere mensen aangewezen”²².

De statushouders hebben verschillende ervaringen met betrekking tot het creëren van een netwerk.

“Het meeste van mijn tijd besteed ik met Nederlanders en spreek ik alleen Nederlands. Dat heeft mij zoveel geholpen. Ik zie mensen van mijn leeftijd, sommige zijn ook Syrisch, maar dan ga ik niet gelijk Syrisch praten. Ik praat dan eerst Nederlands. Als jij geen contact hebt met Nederlanders, ben jij niet klaar voor een gesprek”.

- Syrische statushouder, 22 jaar.

“Ik doe twee dagen bij een paardenboerderij vrijwilligerswerk, maar vrienden maken is erg lastig. Ik kan niet in een bus aan mensen gaan vragen of zij vrienden met mij willen worden (lacht). De mensen kijken naar ons op een andere manier. Zij hebben een soort ‘black idea’ van ons, ‘not a good idea’. Ze denken dat wij thuis willen blijven om alleen te chillen, maar ik wil graag dansen, naar feesten gaan en leuke dingen doen”.

- Meneer Hussein, 31 jaar.

“De gemeente biedt plaatsen aan zoals de bibliotheek om mensen te ontmoeten maar ‘vluchtelingen’ zijn niet één groep. Syrische mensen zijn bijvoorbeeld heel anders dan mensen uit Nigeria. Ze hebben een andere persoonlijkheid, andere tradities, enzovoort. Sommige vluchtelingen weten bijvoorbeeld niet eens hoe zij een toilet moeten gebruiken. De scholing die zij gehad hebben is compleet anders”.

- Meneer Hussein, 31 jaar.

- Lichamelijke en geestelijke gezondheid

Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat het mogelijk missen van een kans op de arbeidsmarkt kan leiden tot klachten met betrekking tot de lichamelijke en geestelijke gezondheid. De ondervraagde statushouders lijken op dit moment weinig klachten met betrekking tot de lichamelijke en geestelijke gezondheid te hebben als gevolg van de inburgering. Wel gaf één statushouder aan dat het wachten op een woning negatieve gevolgen op zijn geestelijke gezondheid gaf.

“Ik was erg blij toen ik de brief van DUO ontving, want toen kon ik eindelijk verder. Helaas kwam ik er toen achter dat ik nog niet aan de inburgering kon beginnen. Ik moest eerst een woning hebben. Hierna baalde ik heel erg. Het gaf mij een erg slechte tijd. Het enige dat ik deed was eten, drinken, slapen en voor het COA op het AZC werken. Ik had nog nooit eerder in mijn leven zó lang niets gedaan”.

- Omar, 36 jaar.

- Aansluiting op de arbeidsmarkt

De ondervraagde statushouders hebben verschillende ervaringen met betrekking tot het zoeken naar werk. Eén statushouder ervaart het zoeken naar werk als positief en ondervond geen knelpunten tijdens zijn zoektocht. De andere statushouders hebben op dit moment geen betaalde baan.

²² (Baars, Uffing, & Dekkers, 1990)

“In juni ga ik naar Randstad (uitzendbureau) en krijg ik een inburgeringscursus. Die duurt volgens mij twee weken. Daarna ga ik werk zoeken”.

- Salmon, 35 jaar.

“Ik heb een ‘maatje’. Hij heeft mij geholpen met werk zoeken. Via hem kon ik bij ..(theater) werken. Ik had toen nog steeds veel vrije tijd en gaf aan dat ik meer wilde werken. Toen ging hij weer zoeken naar werk en zagen wij de vacature van... (café). Toen ging ik mij daar aanmelden en de werkgever heeft toen meteen contact opgenomen en toen ben ik aangenomen”.

- Syrische statushouder, 22 jaar.

Ook over de hulp die de statushouders hebben gekregen bij het zoeken naar werk zijn verschillende ervaringen. Opvallend is dat twee statushouders aangeven behoefte te hebben aan iemand die hen ondersteunt bij het zoeken naar werk. Hulp bij het schrijven van een CV en motivatiebrief lijkt wenselijk te zijn. Ook geeft één statushouder aan dat hij op dit moment al erg veel hulp krijgt van de gemeente en mensen om hem heen.

“‘Jij moet zelf werk zoeken’, maar als jij geen CV en brief kunt maken, kun je geen werk zoeken. Je kunt geen werk zoeken op internet als je niet kunt lezen. Je kunt geen werk vinden”.

- Syrische statushouder, 22 jaar.

“De gemeente kiest op dit moment niet goed de banen uit. Ik kreeg laatst vijf opties van de gemeente en ze zeiden kies er maar één uit. Geen één van deze banen sloot aan op mijn ambities. Ik wil graag werk doen waar ik goed in ben. Ik wil niet weer bij nul beginnen. Wanneer je werk doet wat je niet leuk vindt, wordt je depressief of verzijn je steeds excuses om niet naar het werk te hoeven gaan. Ik denk dat het daarom geen goede oplossing is. De gemeenten moeten eigenlijk meer écht naar de mensen kijken”.

- Meneer Hussein, 31 jaar.

6.1.2. Kansen

Aan de statushouders is gevraagd of zij kansen zien om het nieuwe inburgeringsstelsel te verbeteren. Deze kansen kunnen worden meegenomen bij het beantwoorden van onderzoeksvraag vier. Een aantal statushouders zag verbeterpunten. De verbeterpunten zijn gekoppeld aan de beperkingen die de statushouders ondervonden.

- informatie

“Misschien kunnen nieuwkomers uit Eritrea die goed Nederlands praten vrijwilligerswerk doen en uitleg geven op scholen over wat de bedoeling is. De gemeente zou ook een vrijwilliger kunnen inschakelen die de uitleg kan vertalen. Mensen die vrijwilligerswerk willen doen, kunnen dat doen. Dat is goed voor de statushouders en goed voor het land”.

- Salmon, 35 jaar.

- Taallessen

Meerdere statushouders gaven ideeën over hoe de taallessen verbeterd zouden kunnen worden. De statushouders gaven tevens aan de komst van de verschillende leerroutes een verbetering te vinden.

“Ik denk dat je de inburgeraar goed moet ‘pakken’. Als je kan zeggen jij hebt niet gereageerd, dan weet je dat het probleem ligt niet bij mij, maar bij jou. Ik denk dat er wel hulp is, maar niet genoeg. De jongeren die ik spreek hebben ook geen zin om naar school te gaan. Zij willen meteen aan de slag”.

- Syrische statushouder, 22 jaar.

“Bij nieuwkomers moeten ze eerst naar het taalniveau kijken. Sommige scholen zijn te langzaam. Als mensen gestudeerd hebben, moeten zij snel kunnen leren”

- Salmon, 35 jaar.

- Sociaal netwerk

Ook met betrekking tot het sociale netwerk zien de statushouders kansen. Een groter sociaal netwerk ervaren zij als essentieel om de taal te leren beheersen.

“Ik heb ook veel hulp van mijn ‘maatje’. Hij is niet echt alleen mijn ‘maatje’, maar echt een persoon. Ik ging met hem naar de Efteling en naar FantasiaLand. Wij gaan samen uit eten. Het is niet alleen maar ‘kom bij mij voor de afspraken’. Hij helpt mij met van alles. Ik ben ook erg druk met andere dingen. Het maakt niet uit hoe laat het is, ik kan hem altijd bellen. Zulke personen helpen je erg goed”.

- Syrische statushouder, 22 jaar.

“Een idee voor de gemeente is om iets te organiseren voor mensen van dezelfde leeftijd, een soort ontmoetingsplek. Ik zou dan contacten kunnen leggen en kunnen kijken of het met iemand klikt”.

- Meneer Hussein, 31 jaar.

- Lichamelijke en geestelijke gezondheid

De statushouder die klachten met betrekking tot zijn geestelijke gezondheid ondervond, geeft kansen met betrekking tot het wachten op een woning.

“Eerder starten met de inburgering, niet hoeven wachten op een woning of eerder een woning toegewezen krijgen”.

- Omar, 36 jaar.

- Aansluiting op de arbeidsmarkt

De inburgeraars gaven allemaal aan dat zij het goed vinden dat er duale trajecten ontstaan.

“Ik denk niet dat alle mensen kunnen werken. Maar als je activiteiten gaat doen, kan je ook Nederlands praten. Mensen moeten meer activiteiten of echt werk gaan doen”.

- Syrische statushouder, 22 jaar.

Eén statushouder geeft tevens aan dat het belangrijk is dat statushouders werk doen dat bij hen past.

“Ik wil graag niveau B1 behalen en dan verder gaan met het werk dat ik in Syrië deed, daar waar ik goed in ben”.

- Meneer Hussein, 31 jaar.

6.2. Klantmanagers

Er zijn drie klantmanagers/regiefunctionarissen geïnterviewd en één adviseur werk. Zij zijn alle vier werkzaam bij de gemeente Enschede. De klantmanagers zijn geïnterviewd voor het mede beantwoorden van onderzoeksvragen één, twee, drie en vier.

Er wordt eerst ingegaan op de knelpunten van het huidige inburgeringsstelsel. Vervolgens is voor het beantwoorden van onderzoeksvraag twee gevraagd naar de grootste veranderingen ten aanzien van het nieuwe inburgeringsstelsel. Hierna worden de nieuwe beperkingen benoemd, gevolgd door de kansen om onderzoeksvraag drie te kunnen beantwoorden. Ten slotte worden de onderzoeksresultaten toegelicht met betrekking tot de realisatie van de kansen, voor het beantwoorden van onderzoeksvraag vier.

6.2.1. Beperkingen met betrekking tot het huidige inburgeringsstelsel

De klantmanagers gaven aan verschillende beperkingen te ondervinden in het huidige inburgeringsstelsel. De grootste beperkingen staan hieronder weergegeven.

- Eigen verantwoordelijkheid statushouder

De klantmanagers geven aan dat zij vinden dat er te veel verantwoordelijkheid bij de statushouders ligt. Het eerste knelpunt is volgens hen het inkopen van het inburgeringstraject.

“Momenteel zijn statushouders zelf verantwoordelijk voor het inkopen van hun inburgeringstraject. Best wel raar omdat de statushouders, zodra hij/zij een status heeft om in Nederland te wonen, nog niet voldoende Nederlands spreekt, leest en begrijpt. Toch verwonderlijk dat de mensen dan toch zelf hun taalaanbieder moeten kiezen en hun financiering taaltraject moeten regelen, waar ontzettend veel geld mee gemoeid gaat. Mensen zijn op deze manier onvoldoende in staat om de school te kiezen die bij hen past”.

- Adviseur werk, gemeente Enschede.

“Mensen kiezen zelf de school. Dit is vaak de school die hen is aangeraden door familie of vrienden. Soms is de aanpak van de school niet passend bij de behoefte van de statushouder. Veel scholen verwijzen dan niet door, maar blijven de mensen de rekening sturen”.

- Dorine Kremer, regiefunctionaris Integratie.

- Financiële problemen

De klantmanagers zien ook financiële problemen bij de statushouders als gevolg van het huidige inburgeringsstelsel.

“Er zijn veel statushouders met financiële problemen. De wereld werkt net even anders in Nederland. Er zijn veel achterblijvers, waarvoor zij ook graag willen zorgen. Met een bijstandsuitkering lukt dit niet. Ze merken soms het verschil niet op tussen belangrijk post en reclame, met alle gevolgen van dien”.

- Dorine Kremer, regiefunctionaris Integratie.

Ook met betrekking tot de boetes ervaren de klantmanagers financiële problemen bij statushouders.

“Bij niet nakomen van de regels volgen er boetes die nagenoeg onoverkomelijk worden. Met name als er sprake is van termijn overschrijding is er vervolgens geen financiële incentive om de schade in te halen. Boetes blijven staan en geleende gelden moeten in hun geheel worden terugbetaald. Een openstaande schuld van duizenden euro's betekent voor de meesten dat ze er niet zonder hulp vanaf kunnen komen en beroep zullen doen op vormen van schuldhulpverlening. Uitzonderingen daargelaten betekent dat ook dat men de komende jaren in de bijstand zal blijven”.

- Erik Gijsbers, regiefunctionaris Regie-team.

- Taallessen

Er worden ook knelpunten ervaren met betrekking tot de taallessen. De klantmanagers lijken ontevreden over het aantal lessuren dat de statushouders volgen. Zij geven ook aan dat het taalniveau, na het behalen van het inburgeringsexamen, te laag is om een goede baan te kunnen vinden. Ten slotte lijken niet alle lessen aan te sluiten op de behoeftes van de statushouders.

“Soms is de aanpak van de school niet passend bij de behoefte van de statushouder. Wanneer dit probleem geen oplossing kent en behandeling slechts beperkt werkt, merk ik dat juist deze mensen voor de vrijstelling gaan (die ze vaak ook krijgen). Ze zijn dan niet bemiddelbaar naar werk, omdat ze de taal niet beheersen”.

- Dorine Kremer, regiefunctionaris Integratie.

“Inburgering neemt te veel tijd in beslag. In het AZC is men vaak gemotiveerd en gedreven om aan de slag te gaan. Bureaucratie en wachtlijsten vragen (te) veel geduld. In de twee tot zes maanden wachttijd heeft men niet genoeg omhanden en slaat de lusteloosheid toe. Als de inburgering dan opgestart kan worden is deze niet intensief genoeg want DUO laat slechts beperkt aantal declaraties toe en de lessen zijn gekoppeld aan het reguliere onderwijs in Nederland. Nooit gesnapt die link, waarom kerst-, zomer- en paasvakanties voor volwassen mensen die zo spoedig mogelijk het arbeidsproces in zouden moeten? Hierdoor gaat men zich ook gedragen als reguliere scholieren”.

- Erik Gijsbers, regiefunctionaris Regie-team.

“Het taalniveau ligt nu te laag om een goede baan te kunnen vinden. Sommige inburgeraars hebben maar twee dagdelen in de week taallessen”.

- Regiefunctionaris Integratie, gemeente Enschede.

- Misbruik

Meerdere klantmanagers geven aan dat er veel misbruik gemaakt wordt van statushouders. Dit zou zowel door taalaanbieders, werkgevers als andere partijen worden gedaan.

“Je hebt altijd foute mensen/ taalaanbieders die van deze situatie misbruik maken met alle financiële gevolgen voor de statushouder”.

- Adviseur werk, gemeente Enschede.

- Lichamelijke en geestelijke gezondheid statushouder

Drie klantmanagers merken lichamelijke en geestelijke gezondheidsklachten bij statushouders op. De klantmanagers geven zowel de trauma's die de statushouders hebben, als de financiële problemen ten gevolge van het inburgeringsstelsel als oorzaak.

“Lichamelijk en geestelijk gaat men te vaak en te veel ‘achteruit’. Zonder af te willen doen aan werkelijke trauma's en aandoeningen blijft men hier te lang in vast zitten zonder de mogelijkheden te zien”.

- Erik Gijsbers, regiefunctionaris Regie-team.

“Door financiële problemen kunnen stress gerelateerde klachten ontstaan met alle gevolgen van dien”.

- Adviseur werk, gemeente Enschede.

Het is opvallend dat de klantmanagers gezondheidsklachten bij statushouders opmerken. Deze klachten hebben de ondervraagde statushouders minder of niet ervaren. Mogelijk komt dit door het hoge leerniveau van de ondervraagde statushouders. Door de uitbraak van het Coronavirus was het enkel mogelijk om statushouders te interviewen die de Nederlandse taal redelijke goed beheersen. Hierdoor is er geen statushouder ondervraagd die niet in staat is/was om (tijdig) de inburgering te behalen. Het is ook mogelijk dat de statushouders tijdens het interview niet over eventuele gezondheidsklachten durfden te praten. De statushouders kenden mij voorafgaand aan de interviews namelijk niet.

6.2.2. Veranderingen tussen het oude en het nieuwe inburgeringsstelsel

Voor het beantwoorden van vraag twee is gevraagd naar de grootste veranderingen tussen het nieuwe en het oude inburgeringsstelsel.

- De eerste grote verandering is volgens de klantmanagers de grotere rol van de gemeenten met betrekking tot de inburgering. De gemeenten krijgen de regie over de inburgering en gaan hier een actievere rol in spelen. Op dit moment ligt de verantwoordelijkheid alleen bij de statushouders zelf. De gemeenten kunnen hierdoor meer maatwerk leveren, volgens de klantmanagers.

“De grootste verandering, maar eigenlijk weer terug bij af, is dat de regie en uitvoering van de Wet Inburgering weer terugkomt bij de gemeente. Ik ben al vanaf 2007 werkzaam bij de gemeente Enschede en voorheen bij een reïntegratiebedrijf en heb mij altijd bezig gehouden met de Wet Inburgering en heb dus meerdere inburgeringsstelsels voorbij zien komen. Dit is voor de uitvoering en bewaking van de voortgang van het inburgeringstraject essentieel. Voor de statushouder zelf, maar ook om weer zicht te krijgen en houden op de uitvoeringsorganisaties, zonder tegen de problemen aan te lopen van de privacy”.

- Regiefunctionaris Integratie, gemeente Enschede.

“De gemeente kan een (dwingend) advies neerleggen bij de statushouders met betrekking tot de te kiezen route en daarbij behorende taalaanbieder. Door de verschillende leerroutes kan in feite een op maat gemaakt programma gemaakt worden”.

- Adviseur werk, gemeente Enschede.

- De tweede grote verandering is volgens de klantmanagers de komst van de verschillende leerroutes. Hierdoor worden de inburgeringstrajecten aangepast aan het niveau en de behoeftes van de statushouder.

“Een grote verandering is de routes waaruit men kan kiezen. We hebben de mogelijkheid een plan op maat te maken, daarnaast is de gemeente meer dan ook betrokken waardoor er op het juiste moment geschakeld kan worden. Er is meer betrokkenheid vanuit de gemeente naar de statushouder, met de werkwijze die wij al hebben sinds 2018 merken wij hier al veel voordelen van. We signaleren op tijd zorgen, maar ook zeker mogelijkheden”.

- Dorine Kremer, regiefunctionaris Integratie.

“De huidige routes is een beetje het ‘iedereen over één kam scheren’, Er is één aanbod; scholing (dan wel op verschillende niveaus). Voor sommigen is dit echt teveel gevraagd. Bij de nieuwe leerroutes hebben we een aanbod dat meer past bij de individuele statushouder”.

- Dorine Kremer, regiefunctionaris Integratie.

- De derde grote verandering is de instroomeis. De instroomeis wordt verhoogd van taalniveau A2 naar taalniveau B1.

6.2.3. Beperkingen nieuwe inburgeringsstelsel

De klantmanagers zien beperkingen in het nieuwe inburgeringsstel.

- Ten eerste maakt een aantal klantmanagers zich zorgen over het aantal beschikbare werkplekken.

“Wij kunnen van alles willen overal toe bereid zijn, maar als er geen werkgevers bereid zijn om de statushouders aan te nemen, dan komen we nog nergens”.

- Regiefunctionaris Integratie, gemeente Enschede.

- De klantmanagers zien ook beperkingen rondom de lening die blijft bestaan. Deze vraagt om voldoende inspanningen.

“Wanneer een statushouder zijn inspanningen niet goed in kaart weet te brengen volgt er een boete. Bij deze kan zelfs het incassobureau worden ingezet om de boete te halen bij de statushouder”.

- Regiefunctionaris Integratie, gemeente Enschede.

- Eén klantmanager verwacht nadelige gevolgen ten aanzien van het verhoogde taalniveau.

“Het behalen van het taalniveau B1 wordt de norm. Ik vermoed dat veel mensen niet in staat zijn om dat niveau aan te tikken en zullen dus onnodig in de stress raken”.

- Adviseur werk, gemeente Enschede.

- Er is nog onduidelijkheid over welke taalinstututen de taallessen gaan verzorgen. Twee klantmanagers zien beperkingen daardoor.

“Er zijn in Enschede veel taalscholen, niet allemaal zullen zij een rol vervullen in de toekomst op het gebied van scholing”.

- Dorine Kremer, regiefunctionaris Integratie.

“Mijns inziens zijn de routes B1 en onderwijsroute heel erg gespitst op het onderwijs binnen het ROC en zullen de kleine taalaanbieders zich voornamelijk richten op de Z-route. Bij mij bekruipt het gevoel dat het ROC hierdoor een erg grote groep statushouders gaat bedienen en bijna een monopolie positie inneemt. Hierdoor zal het ROC wel een erg grote invloed kunnen hebben op het inburgeringstraject”.

- Adviseur werk, gemeente Enschede.

6.2.4. Kansen nieuwe inburgeringsstelsel

Volgens de klantmanagers brengt het nieuwe inburgeringsstelsel veel kansen met zich mee. Middels deze kansen kan het inburgeringsstelsel verbeterd worden. De kansen vloeien volgens de klantmanagers voort uit de komst van de verschillende leerroutes en de regie die (weer) bij de gemeente ligt.

- Maatwerk leveren wordt als eerste grote kans gezien.

“Er zijn meer kansen vlotter door te groeien, sommigen kunnen starten op niveau B1. Nu is de start op A-niveau en daarna B, dit is een langdurig proces. Er zal een groep zijn die eerder aan het werk kan, minder lang afhankelijk is van een uitkering. Daarnaast zie ik dat hoe langer het contact, hoe meer de statushouder van zich laat zien. Zorg is bijvoorbeeld niet in een gesprek te signaleren, langdurige betrokkenheid zorgt ervoor dat mensen openen worden en er dus ook gericht doorverwezen kan worden naar hulpverlenende instanties.

- Dorine Kremer, regiofunctionaris Integratie.

“Er komt een routemogelijkheid voor hoogvliegers. universitair en hbo geschoolden kunnen we een ander intensief programma aanbieden zodat men binnen één jaar klaar kan zijn”.

- Erik Gijsbers, regiefunctionaris Regie-team.

“Enschede loopt al voorop doordat we in 2018 al gestart zijn met het Regieteam. We zijn succesvol, we hebben veel mensen die uitstromen naar werk of studie. Ik verwacht dat we met de nieuwe wet nóg beter aansluiten op de kansen en de behoeften van de statushouder, maar daarin ook de scholen mee hebben.

- Dorine Kremer, regiefunctionaris Integratie.

- Ook de dualiteit van de trajecten wordt als grote kans gezien. Naast het volgen van taallessen, zullen de statushouders de taal leren beheersen op een participatieplek. De participatieplek kan bestaan uit een opleiding, een betaalde baan of vrijwilligerswerk.

“De statushouder ook echt mee laten doen. Dus medeburgers, werkgevers en instanties moeten de statushouders de kans bieden om te kunnen integreren, participeren, kortweg om mee te kunnen en mogen doen”.

- Regiefunctionaris Integratie – Gemeente Enschede.

Ik ben van mening dat de statushouders een volledige werkweek (van 36 of 40 uur) een programma moeten draaien. Hierbij valt te denken aan een programma van taallessen (bijvoorbeeld 20 uur per week), werken met behoud van uitkering (bijvoorbeeld tien uur per week) en sollicitatietrainingen/ interculturele trainingen en zelfstudie (bijvoorbeeld zes uur per week).

- Adviseur werk, gemeente Enschede.

6.2.5. Realisatie kansen

Aan de klantmanagers is ten slotte gevraagd hoe zij verwachten dat de kansen gerealiseerd kunnen worden. De klantmanagers gaven vooral ideeën over het creëren van werkplekken en over de omgang met taalinstututen. Deze input kan worden meegenomen voor het beantwoorden van onderzoeksvraag vier.

- Creëren werkplekken

“Wellicht dat het contact tussen werkgevers en de gemeenten moet worden gevormd. Ook moet duidelijk worden wat het Coronavirus met het aantal beschikbare werkplekken doet”.

- Regiefunctionaris Integratie, gemeente Enschede.

“De samenwerking door participatieplekken moeten niet stedelijk, maar regionaal worden aangeboden. Evenals de scholing”.

- Dorine Kremer, regiefunctionaris Integratie.

- De taalinstututen

“Gebruik maken van de regionale mogelijkheden. Inburgeraars bijvoorbeeld kunnen plaatsen in ROC Hengelo of Almelo als men op die plek het best geholpen is. Zodoende zou een aanbieder als ROC de lasten op personeel gebied ook kunnen spreiden.

- Erik Gijsbers, regiefunctionaris Regie-team.

“Veelvuldig om tafel gaan met de (kleine) taalaanbieders”.

- Adviseur werk, gemeente Enschede.

“Er moet goed contact tussen de scholen en de gemeenten komen. De scholen moeten worden meegenomen in het persoonlijk Integratie Plan. Op die manier kan de juiste vorm van onderwijs worden gekozen”.

- Regiefunctionaris Integratie, gemeente Enschede.

6.3. Taalaanbieders

Om onderzoeksvragen één, twee, drie en vier mede te kunnen beantwoorden, zijn er taalaanbieders geïnterviewd. Er zijn in totaal vijf taalaanbieders geïnterviewd. Eén hiervan is werkzaam bij Vluchtelingenwerk Nederland. Alle taalaanbieders zijn werkzaam binnen regio Twente. Er wordt eerst ingegaan op de knelpunten van het huidige inburgeringsstelsel. Vervolgens is voor onderzoeksvraag twee gevraagd naar de grootste veranderingen ten aanzien van het nieuwe inburgeringsstelsel. Hierna worden de nieuwe beperkingen opgenoemd, gevolgd door de kansen om onderzoeksvraag drie te kunnen beantwoorden. Ten slotte worden de onderzoeksresultaten toegelicht met betrekking tot de realisatie van de kansen, voor het beantwoorden van onderzoeksvraag vier.

6.3.1. Beperkingen met betrekking tot het huidige inburgeringsstelsel

Ook aan de taalaanbieders is gevraagd welke beperkingen zij ervaren in het huidige inburgeringsstelsel.

- Eigen verantwoordelijkheid Statushouder

De taalaanbieders vinden ook de verantwoordelijkheid van de statushouders met betrekking tot de inburgering te groot.

“We hebben nu helemaal geen middelen om iets te doen. Het is hun eigen geld, niet echt zo.. maar wel hun verantwoordelijkheid. Wie wij niet te pakken krijgen, of ze gooien er met de pet naar, of omstandigheden thuis waardoor ze niet naar school kunnen komen.... Wij kunnen er niks mee”.

- Gea Staal, teammanager ROC van Twente.

“Op de eerste plaats is de wet ontworpen om mensen zelfstandigheid te geven. Zelfredzaamheid is eigenlijk de bedoeling geweest. ‘Hier heb je €10.000 en zoek daar zelf een goede opleider bij. Wij waren toen de wet er in kwam gelijk een beetje verbaasd. Hoe kan iemand die de taal niet kent.. dat zou je nog kunnen vertalen.. maar die de maatschappij niet kent... Je kan wel een woord gaan Google Translaten, maar dat wil nog niet zeggen dat je de taal ook snapt”.

- Teamleider Vluchtelingenwerk.

- Taallessen

De manier waarop de taalaanbieders de lessen moeten aanbieden, wordt door de taalaanbieders niet positief ervaren. Zij vinden dat alleen de taallessen aanbieden onvoldoende is om de taal te leren beheersen. Daarnaast geeft één taalaanbieder aan dat de huidige Wet Inburgering ontmoedigend werkt. Statushouders zouden de taallessen op lager niveau volgen dan zij kunnen. Dit zou komen doordat de statushouders bang zijn dat zij het niveau niet halen binnen de tijd.

“Alleen de taal leren, die uren op school, is niet voldoende voor integratie en voor de echte inburgering. Door te werken kun je dat bewerkstelligen”.

- Sander Blumink, teammanager ROC van Twente.

“Soms leidt dit tot hele kromme situaties dat mensen eigenlijk best wel meer zouden kunnen, maar omdat zij dan in gevaar komen met het aantal uren, niet verder gaan. Iemand die bijvoorbeeld in de alfa route blijft hangen, terwijl hij/zij eigenlijk best wel naar een A1-niveau zou kunnen komen, maar dat niet doet. Omdat hij/zij bang is”.

- Teamleider Vluchtelingewerk.

- Gegevens

Vervolgens geven twee taalaanbieders aan dat zij het lastig vinden dat er weinig/geen gegevens uitgewisseld kunnen worden met andere instanties.

“Wij hebben een contract alleen met de statushouder en dat is puur alleen gericht op het aanbieden van taal. Daarnaast kunnen wij moeilijk gegevens uitwisselen met de gemeente om te zorgen dat wij een integraal traject kunnen aanbieden. Ik denk dat het juist heel erg belangrijk is om met elkaar gegevens uit te kunnen wisselen, zodat de statushouders zo snel mogelijk inburgeren”.

- Sander Blumink, teammanager ROC van Twente.

“De inburgeraar heeft met verschillende partijen te maken. Die partijen mogen op dit moment niet alles met elkaar uitwisselen of je moet zeggen als inburgeraar ik ben akkoord. In dat geval bellen wij wel eens met de gemeente, maar dan zit de inburgeraar ernaast”.

- Lotte Bouwhuis, teammanager ROC van Twente.

- Financiële problemen

Eén taalaanbieder ziet beperkingen die leiden tot financiële problemen bij statushouders. Zij ziet de boetes en het terug moeten betalen van de studie als een beperking.

“Als mensen boetes krijgen of de studie terug moeten betalen, wat helpt dat? Mensen die het financieel ingewikkeld vinden, komen nog dieper in de problemen”.

- Teamleider Vluchtelingenwerk.

- Misbruik

Opvallend is dat ook de taalaanbieders ervaren dat er misbruik wordt gemaakt van statushouders. Eén taalaanbieder geeft aan dat er veel ‘malafide bedrijven’ zijn die misbruik willen maken van de statushouders. Hierdoor houden de statushouders soms te weinig geld over om bij een goede partij in te burgeren.

- Lichamelijke en geestelijke gezondheid statushouder

Eén taalaanbieder heeft aangegeven dat zij door het huidige inburgeringsstelsel veel problemen ziet ontstaan rondom de geestelijke gezondheid van de statushouders.

“Ik merk stress. Als het gaat om einddata, als het gaat om boetes terug betalen, maar ook om de onduidelijkheid. Want, in de eerste brief van DUO staat het is een lening, maar er staat niet bij of je hem terug moet betalen ja of nee. Dus die onduidelijkheid, die duidelijkheid moeten wij gaan verschaffen”.

- Teamleider Vluchtelingenwerk.

6.3.2. Veranderingen tussen het oude en het nieuwe inburgeringsstelsel

Aan de taalaanbieders is gevraagd wat de grootste veranderingen zijn tussen het huidige en het nieuwe inburgeringsstelsel. De resultaten worden meegenomen om onderzoeksvraag twee te beantwoorden.

- Regie bij de gemeenten

De eerste grote verandering is volgens de taalaanbieders de regie die bij de gemeente komt te liggen. Hierdoor wordt het volgens één taalaanbieder makkelijker om gegevens uit te wisselen. Bovendien kan er meer maatwerk worden geboden.

‘We kunnen sneller schakelen met elkaar en gegevens uitwisselen. De regie komt bij de gemeente te liggen waardoor wij zonder gedoe of machtiging gegevens kunnen uitwisselen. Wij kunnen meer maatwerk bieden en zorgen dat zij snel inburgeren en integreren’.

- Sander Blumink, teammanager ROC van Twente.

- De nieuwe leerroutes

De tweede grote verandering is volgens de taalaanbieders de komst van de drie leerroutes. Eén taalaanbieder is met name erg tevreden over de komst van de Z-route.

“Ik vind de Z-route, dat die ook geactiveerd worden, dat daar nu een plan onder gaat liggen, hoe kun je toch in de maatschappij deelnemen? Het taalniveau en het meedoen in de maatschappij. Die vind ik het belangrijkste. Daar ben ik heel blij mee”.

- Teamleider Vluchtelingenwerk.

6.3.3. Beperkingen nieuwe inburgeringsstelsel

De taalaanbieders zien vooral beperkingen met betrekking tot het verhogen van het taalniveau A2 naar taalniveau B1 en met betrekking tot het leveren van maatwerk.

- De verhoging van taalniveau A2 naar taalniveau B1 wordt door een aantal taalaanbieders als een beperking gezien.

“Als je kijkt naar de huidige populatie zal een groot deel dat niet gaan halen en die pakken dan het zijvak richting A2. Wat doet dat met de motivatie? En de beeldvorming voorafgaand?”

- Lotte Bouwhuis, teammanager ROC van Twente.

- Ook maatwerk wordt door twee taalaanbieders als mogelijke beperking gezien. Zij vragen zich af in hoeverre het maatwerk gaat leiden tot gelijkheid.

“Een andere beperking zou kunnen zijn dat het maatwerk wordt, want de valkuil zit hem in ongelijkheid. De ene consulent vindt dat je iets wel moet doen, en de andere dat je het niet moet doen”.

- Teamleider Vluchtelingenwerk.

6.3.4. Kansen nieuwe inburgeringsstelsel

De meest genoemde kansen staan hieronder benoemd.

- De verhoging van taalniveau A2 naar taalniveau B1 wordt eveneens door de taalaanbieders als kans gezien.

“Als ik praat voor de b1-route lijkt de opzet mij heel geschikt. Wij kunnen nu niet zo goed de resultaten van de pilot zien, maar ik geloof er wel in dat de plannen die wij bedacht hebben met elkaar goed gaan werken”.

- Gea Staal, teammanager ROC van Twente.

“Hoe hoger het taalniveau, hoe meer kansen”.

- Teamleider Vluchtelingenwerk.

- Verder wordt het leveren van maatwerk als kans gezien.

“Wanneer het weer vanuit de gemeentes komt, dan zit er een consulent achter. Daar kan je een gesprek mee voeren. Dan kan je met zijn Drieën om tafel. Op die manier kan je veel meer maatwerk leveren en op de persoon zelf verder. De één moet bij wijze van spreken een schop onder zijn kont krijgen en de ander die moet juist rust krijgen om alles dat hij heeft meegemaakt te verwerken”.

- Teamleider Vluchtelingenwerk.

- Ten slotte worden de duale trajecten als kans gezien. Doordat statushouders tevens op werkplekken gaan inburgeren, verwachten de taalaanbieders dat zij een netwerk opbouwen en de taal sneller leren beheersen.

“Taal en een land kennen kan je alleen als je er ook actief in bent. Daarnaast bouw je dan ook je netwerk op, dat is ook erg belangrijk. Ik denk dat ik de helft van de banen die ik had via-via heb. Onze cursisten moeten het daarnaast niet echt van de taal en de sollicitatiebrieven hebben, maar juist van wat ze kunnen”.

- Teamleider Vluchtelingenwerk.

“Wat ik goed vind, is dat in het AZC al begonnen wordt met ook het zoeken van een stageplek. Zodra in ieder geval bekend is aan welke gemeente de statushouder gekoppeld gaat worden”.

- Jannet Enoch, Enoch Educatie.

6.3.5. Realisatie kansen

Voor het mede-beantwoorden van onderzoeksvraag vier is aan de taalaanbieders gevraagd hoe zij verwachten dat de kansen gerealiseerd kunnen worden.

- Leerroutes

“Ik denk dat de gemeenten met de taalscholen in gesprek moeten gaan”.

- Teamleider Vluchtelingenwerk.

- Maatwerk

“Wat is het hoogst haalbare voor deze statushouder? Waardoor kan die zichzelf het beste redden in de samenleving. Dit kan soms ook juist zijn door wat langer naar school te gaan. Daar moet je met elkaar naar kijken. Je moet kijken naar het maximaal haalbare voor iemand en duurzaamheid”.

- Sander Blumink, teammanager ROC van Twente.

“Voorlichting, voorlichting, voorlichting. Cultuur snappen. Cultuur sensitief werken. Je hoeft niet precies te weten van hoe moet ik met een Eritreeër of Syriër omgaan. Maar hoe ga je om met vooroordelen? Ik denk dat consulenten hierin getraind moeten worden, om zonder vooroordelen naar mensen te kijken”.

- Teamleider Vluchtelingenwerk.

- Duale trajecten

“Ik denk dat voorlichting heel belangrijk is. Voorlichting naar de bedrijven toe vanuit de gemeente. Hoe bekender, hoe lager de drempel wordt”.

- Jannet Enoch, Enoch Educatie.

“Ik denk dat werkgevers hierbij moeten worden betrokken, daar moet je werkplaatsen creëren. Je zult meer in overleg moeten treden en werkgevers erbij moeten betrekken en enthousiast moeten maken over deze doelgroep”.

- Teamleider Vluchtelingenwerk.

6.4. Regiofunctionarissen

De regiofunctionarissen zijn belast met de voorbereiding van het nieuwe inburgeringsstelsel. Om deze reden zijn er twee regiofunctionarissen benaderd voor het interview. Zij zijn beide werkzaam in de regio Twente. De input van de regiofunctionarissen wordt meegenomen voor het beantwoorden van onderzoeksvragen twee, drie en vier.

6.4.1. Beperkingen met betrekking tot het huidige inburgeringsstelsel

- Eigen verantwoordelijkheid

De grote mate van eigen verantwoordelijkheid wordt ook door de regiofunctionarissen als beperking gezien. Zij geven aan dat de mate van verantwoordelijkheid te groot is voor de tijd die de statushouders in Nederland wonen.

“Het heeft geen zin om iemand die hier een halfjaar woont een eigen taal in te laten kopen. Mensen kunnen daar lastig keuzes in maken”.

- Regiofunctionaris, gemeente Hengelo.

“Mensen zijn direct verantwoordelijk om een lening af te sluiten. Zij komen net een nieuw land binnen en krijgen gelijk een lening. Terwijl deze mensen de taal niet spreken en de lening niet begrijpen”.

- Lenneke Niënhuis, regiofunctionaris.

- Gegevens

Eén regiofunctionaris geeft vervolgens aan dat zij het lastig vindt dat er niet of nauwelijks gegevens uitgewisseld kunnen worden.

“De gemeente wilt informatie hebben van de taalaanbieders. Hoe staat het met iemand? In Hengelo hebben wij werkcoaches die goed samenwerken met statushouders. Wij horen te laat of iemand al zo ver is om het stokje over te pakken. Het ROC geeft aan dat zij de gegevens niet kunnen geven. Dit lijkt mij niet nodig. Vanuit de re-integratie kun je best wat gegevens opvragen”.

- Regiofunctionaris, gemeente Hengelo.

- Geestelijke en lichamelijke gezondheid statushouders

Met betrekking tot de geestelijke en lichamelijke gezondheid worden vooral negatieve gevolgen ervaren met betrekking tot stress bij de statushouders.

“Aan de ene kant voelen mensen de stress door de lening waardoor zij zich juist niet goed kunnen concentreren. Zij kunnen zich niet goed richten op school en participeren”.

- Lenneke Niënhuis, regiofunctionaris.

6.4.2. Veranderingen tussen het oude en het nieuwe inburgeringsstelsel

Voor het mede beantwoorden van onderzoeksvraag twee is ook aan de regiofunctionarissen gevraagd welke veranderingen zij verwachten ten aanzien van het nieuwe inburgeringsstelsel.

- Leerroutes

De komst van de verschillende leerroutes wordt door de regiofunctionarissen als grote verandering gezien. De zelfredzaamheidsroute (Z-route) wordt specifiek als positief ervaren.

“Wij proberen iedereen door dezelfde molen te duwen, maar mensen zijn heel verschillend”.

- Regiofunctionaris, gemeente Hengelo.

- Regie bij de gemeenten

De regiofunctionarissen ervaren het als positief dat de gemeenten de regie over de inburgering terugkrijgen.

“De regie ligt bij de gemeente, casemanagement. In overleg met statushouders wordt gekeken naar wat zij kunnen en hoe hun traject eruit gaat zien. Het traject wordt gevolgd. Het belangrijkste is dat de gemeente de regie terug heeft. Wij zijn ook verantwoordelijk voor hen. Ik hoop dat de statushouders sneller richting werk of vrijwilligerswerk gaan op deze manier”.

- Regiofunctionaris, gemeente Hengelo.

- Duale trajecten

De komst van de duale trajecten wordt als overige grote verandering gezien. Deze wordt tevens als positief ervaren door de regiofunctionarissen.

6.4.3. Beperkingen nieuwe inburgeringsstelsel

Om onderzoeksvraag drie te kunnen beantwoorden, is ook aan de regiofunctionarissen gevraagd welke beperkingen zij zien in het nieuwe inburgeringsstelsel. De regiofunctionarissen zien vooral financiële beperkingen. Daarnaast zien de regiofunctionarissen beperkingen met betrekking tot de werkplekken en de tijd die staat voor de voorbereiding van het nieuwe inburgeringsstelsel.

“We kunnen de plannen alleen doorvoeren als het budget groot genoeg is en de kosten niet te hoog zijn”.

- Lenneke Niënhuis, regiofunctionaris.

“De pilots lopen nu, de resultaten wil ik graag meenemen in de leerroutes. Door de uitbraak van Corona schuift dit op. Ik vraag mij af of wij nog genoeg tijd hebben om de bevindingen mee te nemen. Ik was opgelucht dat de wet is uitgesteld tot 1 juli 2021”.

- Regiofunctionaris, gemeente Hengelo.

“Daarnaast vraag ik mij af of er door de uitbraak van het Coronavirus nog genoeg werkplekken zijn voor de inburgeraars.

- Lenneke Niënhuis, regiofunctionaris.

6.4.4. Kansen nieuwe inburgeringsstelsel

De regiofunctionarissen zien de volgende kansen in het nieuwe inburgeringsstelsel:

- Brede intake en het persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP)
- Eerste contactmoment op het asielzoekerscentrum

“daarnaast is het goed dat het eerste contact al plaatsvindt via COA, op het AZC. Hierdoor kan er eerder gestart worden. Er hoeft niet meer op een woning te worden gewacht”.

- Lenneke Niënhuis, Regiofunctionaris.

- Regie bij de gemeente
- Duale trajecten

“Door duale trajecten hoop ik dat zij veel kunnen oefenen. Ik hoop dat dit wat gaat opleveren”.

- Regiofunctionaris, gemeente Hengelo.

6.4.5. Realisatie kansen

De regiofunctionarissen hebben hun mening gegeven over de realisatie van de kansen in het nieuwe inburgeringsstelsel. De meest voorkomende ideeën staan hieronder benoemd.

- Creëren werkplekken

Voor het creëren van werkplekken wordt vrijwilligerswerk zoeken als optie genoemd. Ook wordt er aangegeven dat het belangrijk is dat de klantmanagers en taalaanbieders samenwerken tijdens het zoeken naar werkplekken.

“Soms merk je wel dat taalaanbieders vrijwilligerswerk regelen, terwijl een klantmanager net werk geregeld had. Het zou belangrijk zijn dat mensen uit de uitvoering elkaar kennen”.

- Regiofunctionaris, gemeente Hengelo.

- Leerroutes

Met betrekking tot de invulling van de leerroutes moet er snel geschakeld worden en goed worden gekeken naar het niveau van de statushouders. Met betrekking tot de reguliere route moet volgens de regiofunctionarissen begonnen worden met het leren van de taal.

“Naar mijn idee moet er bij de B1-route eerst drie tot zes maanden volledig op taal worden gericht. Na deze tijd moet dualiteit volgen. Dan moet er worden gekeken naar een werkplek of taalstage. Dit is belangrijk zodat statushouders de veiligheidsinstructies begrijpen en zodat zij in ieder geval een beetje kunnen communiceren met hun werkgever”.

- Lenneke Niënhuis, regiofunctionaris.

- Contactmomenten

De regiofunctionarissen geven aan dat er één of twee keer per jaar contactmomenten moeten plaatsvinden. Op deze momenten moeten participatiecoaches, klantmanagers en taalaanbieders bijeenkomen. Dit zou moeten leiden tot veel inzicht.

- Checklist

“Wij willen één lijn. Een checklist maken voor het vrijwilligerswerk voor Borne, Haaksbergen en Hengelo”.

- Regiofunctionaris, gemeente Hengelo.

6.5. Analyse van de resultaten

6.5.1. Analyse van de onderzoeksresultaten van de statushouders

De statushouders ervaren vooral knelpunten met betrekking tot de gegeven informatie en de taallessen. De statushouders gaven aan dat zij graag zien dat de voorlichting over de scholen verbeterd wordt. De gemeente zou gebruik kunnen maken van vrijwilligers die kunnen vertalen. De brieven in de Nederlandse taal zijn vooral voor statushouders uit Eritrea lastig te vertalen. De taal Tigrinya wordt namelijk niet herkend door Google Translate.

De huidige taallessen sluiten niet altijd aan op de behoeften van de statushouders. De statushouders ervaren de komst van de drie leerroutes als positief. Zij vinden dat er moet worden gekeken naar het niveau van de statushouder.

Volgens de statushouders verschillen de tarieven van de taalinstututen erg. Zij krijgen allemaal dezelfde lening en zij zouden graag de reden van de verschillende tarieven willen weten. Ook geeft één statushouder aan dat hij wenst dat DUO de scholen vaker gaat controleren.

Het opbouwen van een sociaal netwerk is niet voor elke statushouder even makkelijk. Eén van de statushouders wenst dat de gemeente een ontmoetingsevenement organiseert voor de statushouders in de toekomst. Volgens meerdere statushouders is het spreken met Nederlanders cruciaal om de Nederlandse taal te leren beheersen.

De statushouders hebben weinig lichamelijke en geestelijke gezondheidsklachten als gevolg van de inburgering. Eén statushouder geeft aan dat hij veel geestelijke gezondheidsklachten ervaarde nadat hij lang moest wachten op een woning. Hierdoor moest hij ook lang wachten voordat hij aan de inburgering kon beginnen. Hij zou graag zien dat de inburgering al van start gaat tijdens het wachten op de woning, of dat het wachten op een woning minder lang duurt.

Over de komst van de duale projecten zijn alle statushouders erg tevreden. De statushouders geven allemaal aan snel aan het werk te willen. Zij geven aan dat hulp bij het maken van een CV en motivatiebrief kan helpen. Eén statushouder heeft ten slotte hulp gehad bij het zoeken naar banen van zijn 'maatje'. Hij geeft aan dat zijn 'maatje' hem op meerdere gebieden goed ondersteunt. Een andere statushouder gaf aan dat de gemeente soms banen aanbiedt die niet passen bij de opleiding of werkervaring van de statushouder.

6.5.2 Analyse van de onderzoeksresultaten van de klantmanagers

De klantmanagers zien veel beperkingen ten aanzien van het huidige inburgeringsstelsel. Zij vinden dat statushouders te veel verantwoordelijkheden hebben met betrekking tot de keuze van hun inburgeringstraject. Hierdoor ontstaan onder andere grote financiële gevolgen voor statushouders. De taallessen zouden niet altijd aansluiten op de behoeften van de statushouders. Volgens de klantmanagers wordt er misbruik gemaakt van de statushouders, door zowel taalinstututen als werkgevers. Door de financiële problemen ontstaan er soms gezondheidsproblemen bij de statushouders.

Met betrekking tot het nieuwe inburgeringsstelsel vinden de klantmanagers de grotere, actievere rol van de gemeenten tijdens de inburgering een grote verandering. Ook de komst van de nieuwe leerroutes wordt als grote verandering gezien. Ten slotte wordt de nieuwe instroomeis van taalniveau B1 als derde grote verandering gezien.

De klantmanagers zien verschillende beperkingen in het nieuwe inburgeringsstelsel. Het aantal beschikbare werkplekken en de impact van de uitbraak van het Coronavirus daarop is nog onduidelijk. De statushouders moeten aantonen dat zij voldoende inspanningen hebben verricht, om geen boete te riskeren. Het verhoogde taalniveau ervaart niet elke klantmanager als positief. Er zouden nadelige gevolgen kunnen ontstaan met betrekking tot stress. Ten slotte is er nog onduidelijkheid over welke taalinstututen de taallessen gaan verzorgen.

De grootste kansen zien de klantmanagers in het kunnen leveren van maatwerk en in de duale trajecten.

De klantmanagers hebben verschillende ideeën aangedragen voor de realisatie van de kansen in het nieuwe inburgeringsstelsel:

- contactmomenten tussen de werkgevers en de gemeenten;
- de werkplekken moeten regionaal worden aangeboden, net als de scholing;
- contactmomenten tussen de gemeenten en de taalinstututen;
- de taalinstututen moeten worden meegenomen tijdens het opstellen van het Plan Inburgering en Participatie.

6.5.3. Analyse van de onderzoeksresultaten van de taalaanbieders

Ook de taalaanbieders zien beperkingen in het huidige inburgeringsstelsel. Zij beamen dat enkel de taal aanbieden niet genoeg is om statushouders te laten inburgeren. Daarnaast vinden zij dat er te veel verantwoordelijkheid bij de statushouders ligt, waardoor zij niet of nauwelijks zicht hebben op de voortgang van het leerproces. Zij geven tevens aan dat zij geen gegevens kunnen uitwisselen waardoor dit zicht nog minder wordt. Volgens de taalaanbieders komen statushouders door de grote mate van verantwoordelijkheid in financiële problemen. Het nut van de bestuurlijke boetes wordt niet altijd begrepen. Ten slotte geven ook de taalaanbieders aan dat er soms misbruik wordt gemaakt van statushouders.

De regie die bij de gemeente komt te liggen, wordt als één van de twee grootste veranderingen gezien. Hierdoor kan volgens de taalaanbieders meer maatwerk worden geboden. De andere grote verandering is volgens de taalaanbieders de komst van de verschillende leerroutes.

Maatwerk bieden kan volgens twee taalaanbieders tevens een beperking worden wanneer er ongelijkheid optreedt. De verhoging van taalniveau A2 naar taalniveau B1 zou ook een beperking kunnen worden. De taalaanbieders verwachten dat een groot deel van de statushouders niet in staat is om taalniveau B1 te behalen.

De beperkingen die de taalaanbieders noemen, worden tevens als kans gezien. De verhoging van taalniveau A2 naar taalniveau B1 geeft volgens hen meer kansen op de arbeidsmarkt. Maatwerk leveren wordt een kans wanneer er vaker overlegd wordt. De duale trajecten worden als overige kans gezien. Taalaanbieders verwachten dat de statushouders door een werkplek sneller inburgeren en sneller een netwerk opbouwen.

Ook de taalaanbieders hebben ideeën opgedragen voor de realisatie van de kansen:

- contactmomenten tussen taalaanbieders en gemeenten over de invulling van de leerroutes;
- voorlichting geven aan de professionals over de verschillende culturen van de statushouders;
- werkplekken mede creëren door middel van overleggen tussen werkgevers en gemeenten.

6.5.4. Analyse van de onderzoeksresultaten van de regiofunctionarissen

De regiofunctionarissen houden zich op dit moment bezig met de voorbereiding van het nieuwe inburgeringsstelsel. Zij zien beperkingen ten aanzien van het huidige inburgeringsstelsel met betrekking tot de grote eigen verantwoordelijkheid van de statushouders. Daarnaast vinden zij dat het te lastig is om gegevens uit te wisselen over de statushouders. Ten slotte geven zij aan dat statushouders stress kunnen krijgen door de lening van DUO.

De komst van de leerroutes is een grote verandering die de regiofunctionarissen opmerken. Daarnaast komt de regie bij de gemeente te liggen, iets dat ook als een grote verandering wordt gezien. De overige grote verandering is volgens de regiofunctionarissen de komst van de duale trajecten.

De regiofunctionarissen zien financiële beperkingen. De plannen kunnen alleen worden uitgevoerd wanneer het budget groot genoeg is. Daarnaast vrezen zij voor afname van werkplekken ten gevolge van de uitbraak van het Coronavirus.

De brede intake en het persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) worden als eerste grote kansen gezien. Het eerste contactmoment gaat plaatsvinden op het Asielzoekerscentrum, een derde grote kans volgens de regiofunctionarissen. Ten slotte zien ook de regiofunctionarissen grote kansen in de duale trajecten en de regie die terugkeert naar de gemeente.

De kansen kunnen volgens de regiofunctionarissen gerealiseerd worden door de volgende activiteiten:

- vrijwilligerswerk als werkplek;
- checklist opstellen voor het vrijwilligerswerk;
- snelle schakeling tussen de leerroutes;
- drie tot zes maanden taallessen aanbieden, daarna kijken naar de mogelijkheden voor een werkplek;
- één tot twee keer per jaar contactmomenten creëren tussen participatiecoaches, klantmanagers en taalaanbieders;
- meer controle toepassen op de verschillende taalinstellingen.

6.5.5. Overeenkomsten en verschillen

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen, zijn in deze paragraaf de verschillen en overeenkomsten van de groepen respondenten samengevat. Voor de realisatie van de kansen in het nieuwe inburgeringsstelsel, is het belangrijk dat duidelijk wordt wat de verschillen zijn tussen de belevingen van de statushouders, klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen. Mochten er grote verschillen zijn tussen de belevingen, dan kunnen de verschillen mogelijk worden meegenomen als aanbevelingen. Op deze manier kan het nieuwe inburgeringsstelsel verder worden verbeterd.

6.5.5.1. Beperkingen van het huidige inburgeringsstelsel

Ten eerste worden de verschillen en overeenkomsten tussen de knelpunten die de statushouders ervaren en de beperkingen die klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen ervaren in kaart gebracht. Hierdoor zal duidelijk worden of de gemeenten binnen regio Twente dezelfde meningen hebben als de statushouders en de taalaanbieders over het huidige inburgeringsstelsel.

- Voorlichting

De statushouders ervaren beperkingen met betrekking tot de voorlichting. Zij vinden het lastig om een taal instituut uit te kiezen omdat zij de voorlichting niet altijd begrijpen. Ook de brieven, die zij bijvoorbeeld van het DUO ontvangen, begrijpen zij niet altijd.

Overeenkomst: de klantmanagers en regiofunctionarissen bevestigen dat het te lastig is voor statushouders om zelf een taal instituut uit te kiezen.

Verschil: de klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen benoemen niet expliciet het knelpunt dat statushouders ervaren met betrekking tot het lezen van brieven, maar geven aan dat er te veel verantwoordelijkheid bij de statushouders ligt. Wellicht dat de informatieverstrekking middels brieven nog verbeterd kan worden.

- Misbruik

De statushouders geven aan dat er veel verschil is qua tarieven van taallessen. Zij vinden tevens dat de taal instituten te weinig gecontroleerd worden.

Overeenkomst: de klantmanagers en taalaanbieders geven aan dat er misbruik wordt gemaakt van de statushouders door taal instituten. Een aantal statushouders lijkt het misbruik te hebben opgemerkt.

- Taallessen

De taallessen sluiten niet altijd aan op de behoeften van de statushouders. De statushouders vinden dat er meer moet worden gekeken naar het niveau van de statushouders.

Overeenkomst: de klantmanagers delen de mening van de statushouders. Ook zij vinden dat de taallessen onvoldoende aansluiten op de behoeftes van de statushouders.

- Sociaal netwerk

Een aantal statushouders vindt dat het opbouwen van een sociaal netwerk lastig is. Zij vinden dat een sociaal netwerk cruciaal is om de Nederlandse taal te leren beheersen.

Vershil: De klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen benoemen geen van allen het sociale netwerk als beperking van het huidige inburgeringsstelsel. Wellicht moet er worden gekeken naar het belang van een sociaal netwerk bij het leren beheersen van de Nederlandse taal.

- Lichamelijke en geestelijke gezondheidsklachten

De geïnterviewde statushouders ervaren weinig tot geen lichamelijke en geestelijke gezondheidsklachten. Het is daarentegen belangrijk om te beseffen dat er statushouders geïnterviewd zijn die de Nederlandse taal (redelijk) goed beheersen. Mogelijk ervaren statushouders die het lastiger vinden om de Nederlandse taal te leren beheersen meer gezondheidsklachten. Daarnaast durfden de statushouders mogelijk niet te praten over eventuele gezondheidsklachten, aangezien ze mij niet kennen.

Vershil: volgens de klantmanagers en de regiofunctionarissen ervaren statushouders soms stress en andere negatieve geestelijke gezondheidsklachten vanwege de financiële gevolgen van de lening voor de inburgering. In dit onderzoek zijn te weinig statushouders geïnterviewd om een conclusie te kunnen geven over de gezondheidsklachten.

Vershil: één statushouder ondervond geestelijke gezondheidsklachten omdat hij erg lang moest wachten op een woning, en daardoor ook op de start van de inburgering. Het lange wachten wordt door de klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen niet benoemd als oorzaak van gezondheidsklachten.

Conclusie: het missen van een sociaal netwerk, en de negatieve gezondheidsklachten vanwege de lange wachttijden op een woning, worden niet expliciet door de klantmanagers en regiofunctionarissen benoemd. Wellicht dat er daardoor verbetermogelijkheden zijn. Er is uitgebreider onderzoek nodig om een conclusie te kunnen geven over de mogelijke gezondheidsklachten als gevolg van de inburgering.

6.5.5.2. Verschillen tussen het oude en nieuwe inburgeringsstelsel

De klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen is gevraagd naar de grootste verschillen tussen het oude en het nieuwe inburgeringsstelsel. De vraag naar de verschillen tussen het oude inburgeringsstelsel en het nieuwe inburgeringsstelsel is niet aan de statushouders gevraagd. Hier is voor gekozen naar overleg met de gemeente Enschede. Mogelijk zou het vragen naar veranderingen tussen de twee inburgeringsstelsels demotiverend werken voor statushouders die op dit moment inburgeren. De antwoorden zijn erg overeenkomend, daarom is er gekozen om geen onderscheid in verschil en overeenkomst te maken.

- Regie bij de gemeente

De regie van de inburgering die bij de gemeente komt te liggen, wordt als grote verandering gezien door zowel de klantmanagers, taalaanbieders als de regiofunctionarissen.

- Leerroutes

De komst van de leerroutes wordt als tweede grote verandering door de klantmanagers, taalaanbieders en de regiofunctionarissen gezien.

- Taalniveau B1

Het taalniveau van de reguliere route wordt verhoogd van taalniveau A2 naar taalniveau B1. Dit vinden de klantmanagers een grote verandering.

- Duale trajecten

De komst van de duale trajecten wordt door de regiofunctionarissen als laatste grote verandering gezien.

Conclusie: de grootste veranderingen zijn de regie die bij de gemeente komt te liggen en de komst van de verschillende leerroutes. Twee andere grote veranderingen zijn de verhoging van taalniveau A2 naar taalniveau B1 en de duale trajecten.

6.5.5.3. Beperkingen van het nieuwe inburgeringsstelsel

Voor de beantwoording van onderzoeksvraag drie zijn hieronder de meest genoemde verwachte beperkingen weergegeven. Deze worden weergegeven voor het beantwoorden van onderzoeksvraag drie.

- Werkplekken

Verschil: de klantmanagers en regiofunctionarissen zien een tekort aan werkplekken als mogelijke beperking. De uitbraak van het Coronavirus kan het tekort vergroten. De taalaanbieders hebben het mogelijke tekort aan werkplekken niet benoemd.

- Verhoging taalniveau

Verschil: de verhoging van het taalniveau wordt enkel door de klantmanagers en taalaanbieders als mogelijke beperking gezien. Wellicht dat er nog gekeken kan worden naar het vergroten van de kans van slagen op taalniveau B1.

- Keuze taalinstellingen

Verschil: de klantmanagers zien beperkingen in de keuze tot taalinstellingen. Er zijn volgens hen veel taalaanbieders binnen regio Twente. Deze mogelijke beperking wordt door de taalaanbieders niet benoemd. Mogelijk is er nog onduidelijkheid over de rol die de taalaanbieders gaan vervullen in het nieuwe inburgeringsstelsel.

- Ongelijkheid

Verschil: het maatwerk zou een beperking kunnen worden wanneer ongelijkheid optreedt, volgens de taalaanbieders. De klantmanagers en regiofunctionarissen hebben dit niet benoemd.

- Financiële beperkingen

Verschil: De regiofunctionarissen vragen zich af of het budget groot genoeg is. Op dit moment is er te weinig duidelijkheid om daarover een conclusie te kunnen geven. De taalaanbieders en klantmanagers hebben deze beperking niet genoemd.

Conclusie: er worden verschillende beperkingen genoemd. Opvallend is het onderscheid in de beperkingen ten aanzien van de keuze tot taalinstellingen. Het is volgens de klantmanagers niet duidelijk welke rol de taalaanbieders gaan vervullen. Tevens is de ongelijkheid die kan optreden, volgens de taalaanbieders, opvallend. Deze wordt door de klantmanagers en regiofunctionarissen niet benoemd.

6.5.5.4. Kansen

Aan de klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen is gevraagd welke kansen zij zien in het nieuwe inburgeringsstelsel.

- Maatwerk

Overeenkomst: er kan meer maatwerk worden geboden door onder andere de regio die terugkeert naar de gemeente en de komst van de verschillende leerroutes. Het maatwerk bieden wordt als kans gezien door alle drie de groepen respondenten.

- Duale trajecten

Overeenkomst: duale trajecten worden als kans gezien door alle drie de groepen respondenten.

- De verhoging van taalniveau A2 naar taalniveau B1

Verschil: de verhoging van het taalniveau wordt als kans gezien door de taalaanbieders. Volgens hen biedt het meer kansen tot de arbeidsmarkt.

- Brede intake en PIP

Verschil: de brede intake en het persoonlijk Plan Inburgering en Participatie wordt enkel door de regiofunctionarissen als kans benoemd.

- Start in het AZC

Verschil: er kan met de inburgering gestart worden in het Asielzoekerscentrum, wanneer de statushouder nog wachtende is op een woning. Dit verkort de wachttijd op de inburgering. De regiofunctionarissen benoemen dit als kans.

Conclusie

Alle drie de groepen respondenten zien het bieden van maatwerk en de komst van de duale trajecten als kans.

Opvallend is dat de verhoging van taalniveau A2 naar taalniveau B1 erg wisselend ervaren wordt. Een aantal klantmanagers en taalaanbieders zien de verhoging als beperking, een aantal andere taalaanbieders ziet dit als kans.

6.5.5.5. Realisatie van de kansen

Aan alle groepen respondenten is gevraagd of zij ideeën kunnen aandragen over hoe mogelijke kansen gerealiseerd kunnen worden. Deze vraag is ook aan de statushouders gesteld. Zij gaven aan niet of nauwelijks op de hoogte van de nieuwe Wet Inburgering te zijn, maar hebben wel ideeën over het verbeteren van de ervaren knelpunten. De ideeën van de statushouders zijn vergeleken met de veranderingen van de nieuwe Wet Inburgering. Enkel de

mogelijk toepasbare ideeën van de statushouders zijn in deze paragraaf benoemd. Er is een overzicht gemaakt met de meest genoemde en opvallende ideeën:

- contactmomenten creëren tussen gemeenten en taalinstututen;
- voorlichtingen geven aan werkgevers om werkplekken te creëren;
- voorlichtingen geven aan professionals over de verschillen in culturen;
- de eerste drie tot zes maanden taallessen aanbieden, dan op zoek naar een werkplek
- vrijwilligerswerk als eventuele werkplek;
dit kan gecombineerd worden met het idee van de statushouders om vrijwilligers de voorlichtingen te laten vertalen
- de statushouders wensen ten slotte het sociale netwerk te vergroten middels een ‘maatje’ of een ‘ontmoetingsevenement’.

Conclusie: de behoefte naar contactmomenten tussen gemeenten en taalinstututen is groot. Contactmomenten zouden hierdoor een mogelijke aanbeveling zijn. Ook voorlichtingen naar zowel de werkgevers over werkplekken als naar de professionals over culturen worden vaak genoemd. Om het aantal beschikbare werkplekken te vergroten, is het tevens verstandig om eerst taallessen aan te bieden. Hierdoor kunnen de statushouders de veiligheidsinstructies begrijpen en kunnen zij iets communiceren met hun werkgever. Het idee om vrijwilligerswerk als werkplek aan te bieden kan gecombineerd worden met de wens van de statushouders om vrijwilligers de informatie te laten vertalen. Mogelijk kunnen daardoor statushouders die de taal snel leren beheersen als vrijwilliger bij taalinstututen, gemeenten en Vluchtelingenwerk gaan werken. De statushouders geven aan dat het wenselijk is om het sociale netwerk te vergroten. Zij zien een ‘maatje’ en ‘ontmoetingsevenementen’ als mogelijke middelen.

7. Observatie

Voorlichting ITTA – Kennisinstituut voor taalontwikkeling

Door drs. Elwine Halewijn

Tijdens een voorlichting van het ITTA, kennisinstituut taal, aan regio Twente heb ik de observerende onderzoeksmethode toegepast. Onderstaande uitkomsten worden meegenomen bij het beantwoorden van onderzoeksvragen twee en vier.

Hieronder zijn de meest opvallende veranderingen ten aanzien van de nieuwe Wet Inburgering volgens het ITTA opgesomd.

Taal wordt een middel

In het nieuwe inburgeringsstelsel moet taal als middel in plaats van als doel worden gezien. Taal moet ervoor zorgen dat participeren in de samenleving mogelijk wordt. De motivator hiervoor is het doel. Voor de statushouder die wenst het beroep timmerman in Nederland uit te kunnen voeren, is timmerman het doel en taal het middel om dit te bereiken.

Eigen inhoudelijke doelen

De inburgeraar is een volwassene. De volwassene heeft vaak zijn/haar eigen inhoudelijk doel. Een oplossing hiervoor zou volgens het ITTA zijn: de les anders indelen. De inburgeraar kan ideeën geven voor het indelen van de tijd. De tijd kan niet geheel zelf worden ingevuld. Daarvoor is onvoldoende tijd. Het traject moet een combinatie worden van leren in het boek en praktijkgericht werken. Praktijkgericht werken wordt tevens als noodzaak gezien om het taalniveau B1 te kunnen bereiken. ‘Alleen door te oefenen in de praktijk kan het vereiste taalniveau worden behaald’.

Verschillen in beroepen

Uit de praktijk is gebleken dat er veel verschil is tussen beroepen in verschillende landen. In Nederland wordt op een andere manier gewerkt dan in andere landen. Hierdoor worden er andere competenties vereist van statushouders. De competenties die statushouders meenemen sluiten niet altijd aan op de vraag in Nederland. De taalaanbieders kunnen aan de statushouders vragen wat zij willen leren en wat zij daarbij nodig hebben. In het huidige inburgeringsstelsel wordt hier niet naar gekeken. Er wordt enkel geleerd vanuit een boek.

Het ITTA benoemt tevens drie manieren om de taal te leren:

1. *Sociaal*: door middel van koffie drinken in het buurthuis, aansluiten bij een voetbalvereniging, kinderen die naar school gaan. Onder andere vrijwilligers kunnen statushouders ondersteunen bij het leren van de taal.
2. *Non-formeel domein*: met behulp van een taalmaatje de taal leren. Een taalmaatje is tevens een vrijwilliger.
3. *De klas*: door middel van professionals en tevens vrijwilligers in de vorm van klassenassistenten.

Praktijkplekken

Momenteel speelt de vraag bij de gemeenten binnen de regio Twente wie verantwoordelijk wordt gesteld voor het regelen van de praktijkplekken. Volgens het ITTA zouden de gemeenten het regelen van de praktijkplekken niet bij de taalaanbieders neer moeten leggen.

De gemeenten, of externe organisaties waarmee de gemeenten samenwerken, zouden de praktijkplekken moeten regelen.

Tevens benadrukt het ITTA dat het belangrijk is dat er op de praktijkplek Nederlands wordt gesproken. In regio Twente zijn veel praktijkplekken waar dialect wordt gesproken, dit maakt het voor de statushouder lastiger om de Nederlandse taal te leren beheersen.

Ten slotte moet er worden gekeken naar de werkgelegenheid, naar aanleiding van de uitbraak van het Coronavirus. De praktijkplek dient rekening te houden met het doel van de statushouder, het leren van de taal. De praktijkplek moet een rijke leeromgeving zijn.

8. Conclusies en aanbevelingen

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van literatuuronderzoek, vormgegeven in een theoretisch- en juridisch kader, observerend onderzoek en diepte-interviews. Het onderzoek richt zich vooral op de persoonlijke ervaringen van de verschillende groepen respondenten. Door de ervaringen met elkaar te vergelijken en eventuele oplossingen te vinden, kan het nieuwe inburgeringsstelsel mogelijk verder verbeterd worden.

8.1. Antwoord op de onderzoeksvragen

Ten eerste wordt het antwoord gegeven op de onderzoeksvragen. De bevindingen van zowel het literatuuronderzoek, het observerend onderzoek als de diepte-interviews zijn hierin meegenomen.

8.1.1. Onderzoeksvraag één

Welke knelpunten ervaren statushouders in het huidige inburgeringsstelsel?

Voor het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag is gebruik gemaakt van zowel literatuuronderzoek als diepte-interviews met statushouders.

Middels literatuuronderzoek is gezocht naar de redenen die statushouders in andere onderzoeken gaven voor het niet halen van het inburgeringsexamen. Het niet aanleveren van de (juiste) benodigde documenten wordt als oorzaak gegeven voor het niet voldoen aan de inburgeringsplicht. Daarnaast bleek het juiste taalniveau halen vaak niet mogelijk. Tevens is gebleken dat er onderscheid kan worden gemaakt in het behalen van het inburgeringsexamen op basis van geslacht. De groep respondenten bestond uit 75 mannen en 75 vrouwen. Van de 56 aanvragen die werden afgewezen, waren 24 aanvragen ingediend door mannen en 32 door vrouwen. In het geval van dit onderzoek is gebleken dat mannen meer kans hebben om het inburgeringsexamen te halen.

Door middel van de diepte-interviews kwamen andere knelpunten, die statushouders tijdens de inburgering ervaren, naar voren. De statushouders ervaren vooral knelpunten met betrekking tot de gegeven informatie en de taallessen. De Eritrese statushouders kunnen onder andere niet de Nederlandse taal vertalen naar Tigrinya (Eritrese taal). Tigrinya wordt door Google Translate niet herkend.

De statushouders vertelden aan dat de taallessen niet aansluiten op de behoeftes. Zij geven aan dat er te weinig naar de verschillende niveaus van de statushouders wordt gekeken.

Vervolgens ervaren zij beperkingen met betrekking tot de tarieven van de taalinstututen. Deze verschillen erg. Er wordt volgens de statushouders geen duidelijke verklaring gegeven voor de verschillende tarieven.

Een aantal statushouders ervaart knelpunten met betrekking tot het sociale netwerk. Zij geven aan dat een sociaal netwerk cruciaal is om de Nederlandse taal te leren beheersen. Het missen van een sociaal netwerk ervaren zij dan ook als grote beperking.

Ten slotte zien de statushouders het wachten op een woning als beperking.

Er zijn geen statushouders geïnterviewd die niet geslaagd zijn voor het inburgeringsexamen.

Hierdoor kan er geen vergelijking worden gemaakt tussen het percentage geslaagden, genoemd in het literatuuronderzoek en het percentage geslaagden in de Twentse gemeenten.

Daarnaast zijn er alleen mannelijke statushouders geïnterviewd. Hierdoor neemt de

betrouwbaarheid van het onderzoek af. Het is onduidelijk of mannelijke statushouders in de Twentse gemeenten vaker het inburgeringsexamen halen dan vrouwelijke statushouders.

8.1.2. Onderzoeksvraag Twee

Wat zijn de grootste veranderingen ten aanzien van de nieuwe Wet Inburgering?

Het antwoord op onderzoeksvraag twee is middels literatuuronderzoek, participerende observatie en diepte-interviews gevonden.

Ten eerste wordt er gekeken naar de uitslagen van het literatuuronderzoek. Hieruit bleek dat examinering van de kennis van de Nederlandse samenleving vervalt. Het afronden van de module Arbeidsmarkt en Participatie wordt de nieuwe vereiste. Het beoogde taalniveau A2 wordt verhoogd naar taalniveau B1.

In het nieuwe inburgeringsstelsel dient ofwel het nieuwe inburgeringsexamen te worden gehaald, dan wel het taalschakeltraject te worden afgerond, of de zelfredzaamheidsroute te worden afgerond. Er komen drie verschillende leerroutes: de reguliere inburgeringsroute, de onderwijsroute en de zelfredzaamheidsroute (Z-route). De termijn voor het behalen van het inburgeringsexamen blijft drie jaar. De gemeente heeft meer verantwoordelijkheden gekregen. Waar eerst de verantwoordelijkheid bij de inburgeringsplichtige zelf lag, wordt nu van gemeenten een actieve rol verwacht. Opvallend is dat het college van burgemeester en wethouders ook boetes mag geven. Wanneer een inburgeringsplichtige niet verschijnt op de afspraak voor de brede intake, kan het college een boete opleggen. Ook kan het college een boete opleggen wanneer de inburgeringsplichtige onvoldoende meewerkt aan de geboden ondersteuning en begeleiding. De boete wegens het niet verschijnen op de afspraak voor de brede intake kan elke twee maanden opnieuw worden opgelegd. De inburgeringsplichtige wordt daardoor elke twee maanden opnieuw geactiveerd. Voor de statushouder blijft het momenteel mogelijk dat de lening wordt omgezet naar een gift.

Ten tweede worden ook de resultaten van de participerende observatie meegenomen. Het eerste opvallende verschil dat werd opgemerkt is dat de taal een middel wordt. In het nieuwe inburgeringsstelsel moet de taal als middel dienen en niet als doel. Taal moet ervoor zorgen dat participeren in de samenleving mogelijk wordt. Het ITTA benoemt drie manieren waardoor de taal kan worden geleerd: sociaal via het sociale netwerk, non-formeel middels een taalmaatje en in de klas door middel van professionals.

Uit de diepte-interviews is gebleken wat de grootste veranderingen zijn, volgens de klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen. De grootste veranderingen zijn volgens hen de regie die bij de gemeente komt te liggen en de komst van de verschillende leerroutes. Twee andere grote veranderingen zijn de verhoging van taalniveau A2 naar taalniveau B1 en de komst van duale trajecten.

8.1.3. Onderzoeksvraag drie

Welke beperkingen en kansen zien gemeenten en ketenorganisaties met betrekking tot het nieuwe inburgeringsstelsel?

Onderzoeksvraag drie is gevonden door middel van diepte-interviews met klantmanagers, taalaanbieders en regiofunctionarissen.

De beperkingen die worden gezien zijn:

- Een mogelijk tekort aan werkplekken. Deze beperking wordt zowel door de klantmanagers als de regiofunctionarissen genoemd. Daarnaast zou de uitbraak voor het Coronavirus ook het mogelijke tekort kunnen vergroten.
- De verhoging van taalniveau A2 naar taalniveau B1 met betrekking tot de reguliere leerroute, wordt ook door klantmanagers en taalaanbieders soms als beperking gezien. Zij vrezen dat veel statushouders niet in staat zijn om taalniveau B1 te behalen.
- Er zijn veel taalinstellingen in regio Twente. De klantmanagers zien beperkingen met betrekking tot het kiezen van het juiste taalinstituut. Er is nog veel onduidelijkheid over de rol van de taalinstellingen in het nieuwe inburgeringsstelsel.
- In het nieuwe inburgeringsstelsel kan meer maatwerk worden geboden, dit kan leiden tot ongelijkheid volgens de taalaanbieders.
- Ten slotte is op dit moment niet duidelijk of het beoogde budget voldoende is voor de realisatie van de plannen voor het nieuwe inburgeringsstelsel.

De volgende kansen worden genoemd:

- Doordat de gemeenten een actievere en grotere rol gaan spelen in het nieuwe inburgeringsstelsel komt een groot deel van de regie bij hen te liggen. De gemeenten hebben meer zicht op de status van de inburgering. De rol van de gemeenten in combinatie met de komst van de leerroutes maken meer maatwerk mogelijk. Maatwerk bieden wordt als grote kans gezien.
- De komst van de duale trajecten wordt ook als grote kans gezien.
- De taalaanbieders zien tevens de verhoging van taalniveau A2 naar taalniveau B1 als kans. Zij verwachten dat de verhoging van het taalniveau tot meer kansen op de arbeidsmarkt leidt.
- De komst van het persoonlijk Plan Inburgering en Participatie wordt samen met de brede intake ook als kans gezien. Hierdoor kan tevens meer maatwerk geboden worden.
- Ten slotte kan in het nieuwe inburgeringsstelsel in het asielzoekerscentrum worden gestart met de inburgering, zodra de statushouder een positieve beschikking op zijn asielaanvraag heeft. Er hoeft niet meer te worden gewacht op een beschikbare woning. Dit bespaart wachttijd en wordt daardoor gezien als een overige kans.

8.1.4. Onderzoeksvraag vier

Vraag 4: Hoe kunnen deze kansen een plaats krijgen in het nieuwe inburgeringsstelsel van de Twentse gemeenten?

Tot slot wordt onderzoeksvraag vier beantwoord. Hierdoor wordt duidelijk hoe de kansen een plaats kunnen krijgen in het nieuwe inburgeringsstelsel van de Twentse gemeenten.

Er is grote behoefte aan contactmomenten tussen Twentse gemeenten en de taalinstellingen. Contactmomenten zouden hierdoor een goede toevoeging zijn. Ook voorlichtingen aan zowel de werkgevers over werkplekken, als aan de professionals over culturen worden vaak genoemd. Om de duale trajecten mogelijk te maken zijn er genoeg beschikbare werkplekken nodig. Daarnaast is het verstandig om eerst taallessen aan te bieden voor er wordt gestart met participeren. Hierdoor kunnen de statushouders de veiligheidsinstructies begrijpen en kunnen zij communiceren met hun werkgever.

Het idee om vrijwilligerswerk als werkplek aan te bieden kan goed gecombineerd worden met de wens van de statushouders om door vrijwilligers de informatie te laten vertalen. Mogelijk kunnen statushouders die de taal snel leren als vrijwilliger bij taalinstututen, gemeenten en Vluchtelingenwerk gaan werken. De statushouders geven ten slotte aan dat het wenselijk is om het sociale netwerk te vergroten. Zij zien een ‘maatje’ en ‘ontmoetingsevenementen’ als mogelijke middelen.

8.2. Antwoord op de probleemstelling

Welke kansen biedt het nieuwe inburgeringsstelsel om ervaren knelpunten van statushouders in het huidige inburgeringsstelsel op te lossen?

Het niet aanleveren van de (juiste) benodigde documenten wordt als eerste oorzaak gegeven voor het niet kunnen voldoen aan de inburgeringsplicht. De grotere en actievere rol van gemeenten in het nieuwe inburgeringsstelsel kan ervoor zorgen dat meer statushouders erin slagen om de juiste benodigde documenten aan te leveren. De gemeenten hebben tevens meer zicht op de status van de inburgering waarin de statushouder verkeerd. Wanneer een statushouder niet het benodigde document aanlevert, kunnen zij ingrijpen.

Uit literatuuronderzoek is gebleken dat het niet behalen van het beoogde taalniveau een grote oorzaak is voor het niet behalen van het inburgeringsexamen. De komst van de nieuwe leerroutes zou dit probleem (grotendeels) kunnen verhelpen. De zelfredzaamheidsroute zou een uitkomst kunnen zijn voor inburgeringsplichtigen die in het huidige inburgeringsstelsel geen kans hebben om het inburgeringsexamen te behalen.

Uit de analyse van de diepte-interviews kwamen andere knelpunten naar voren. De statushouders ervaren knelpunten met betrekking tot de informatieoverdracht. De gemeenten hebben in het nieuwe inburgeringsstelsel meer zicht in de gegevens van de statushouders waardoor een deel van dit probleem wordt opgelost. Overige informatie zou vertaald kunnen worden door vrijwilligers die beide talen beheersen.

De taallessen sluiten op dit moment niet goed aan op de behoeftes van de statushouders. De komst van de leerroutes leidt waarschijnlijk tot een betere aansluiting. Ook het verhogen van taalniveau A2 naar taalniveau B1 leidt tot een betere aansluiting voor statushouders die het leertempo als te laag ervaren.

Statushouders ervaren veel onduidelijkheid met betrekking tot de tarieven die de taalinstututen hanteren. Daarnaast geven klantmanagers en taalaanbieders aan dat er misbruik wordt gemaakt van statushouders. De gemeenten gaan (mee) beslissen over welk taalinstituut gekozen wordt. Mogelijk wordt het misbruik zo verminderd.

Statushouders ervaren tevens het missen van een sociaal netwerk als knelpunt. De duale trajecten bieden een kans om een sociaal netwerk op te bouwen. De gemeenten moeten werkgevers activeren om statushouders in dienst te nemen zodat dit gerealiseerd kan worden. Daarnaast zouden taalmaatjes vaker ingezet kunnen worden. Dit bleek zowel uit de interviews als uit de participerende observatie.

De geïnterviewde statushouders ervaren weinig tot geen gezondheidsklachten ten gevolge van de inburgering. Klantmanagers en regiofunctionarissen hebben wél ervaringen met stress en andere geestelijke gezondheidsklachten bij statushouders. Zij zien vaak gezondheidsklachten ontstaan vanwege de financiële gevolgen van de lening voor de inburgering. In dit onderzoek zijn te weinig statushouders geïnterviewd om een conclusie te kunnen geven over de gezondheidsklachten. Er kan wel worden vastgesteld dat een groot deel van de eigen

verantwoordelijkheid bij de statushouder wegvalt. Mogelijk verminderen hierdoor eventuele gezondheidsklachten.

8.3. Aanbevelingen

In paragraaf 8.2. is het antwoord op de probleemstelling gegeven. Er is omschreven welke kansen het nieuwe inburgeringsstelsel biedt om ervaren knelpunten in het huidige inburgeringsstelsel op te lossen, zodat het nieuwe inburgeringsstelsel beter wordt. In deze paragraaf worden aanbevelingen aan de Twentse gemeenten gedaan om de kansen te realiseren. De aanbevelingen zijn concreet en kunnen bij elke gemeente binnen regio Twente worden toegepast. Ook is er gekeken naar aanbevelingen die financieel haalbaar zijn.

Aanbeveling één – bijeenkomsten tussen taalaanbieders en gemeenten organiseren

Er is op dit moment onduidelijkheid over de taken van de taalaanbieders in het nieuwe inburgeringsstelsel. Daarnaast is niet duidelijk wie verantwoordelijk wordt voor het werven van werkplekken. Het advies van het ITTA is om de gemeente hiervoor verantwoordelijk te maken. De taalaanbieders en gemeenten zouden om deze redenen in overleg moeten. Er kan dan besproken worden welke instantie verantwoordelijk wordt voor het creëren van werkplekken voor statushouders. De bijeenkomsten zouden eventueel online kunnen plaatsvinden, wanneer de uitbraak van het Coronavirus aanhoudt.

Aanbeveling twee - statushouders inzetten als vertaler

De tweede aanbeveling is gericht op de informatieoverdracht. Statushouders ervaren knelpunten doordat zij de voorlichtingen en brieven niet begrijpen. Daarnaast moeten er werkplekken gecreëerd worden voor de statushouders.

Statushouders met een hoog leertempo kunnen worden ingezet als vertaler. Zij kunnen, zodra zij de Nederlandse taal voldoende beheersen, vertaler worden. De vertalers kunnen statushouders, die op dat moment beginnen aan de inburgering, ondersteunen. Instanties waaraan zij gekoppeld kunnen worden zijn: Vluchtelingenwerk, gemeenten, taalinstututen en het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers. De vertalers kunnen andere statushouders ondersteunen en zelf werkervaring opdoen. De vertalers leren daarnaast werken in een organisatie en breiden hun netwerk uit.

Aanbeveling drie – voorlichtingen geven over taalmaatjes

De statushouders geven aan dat zij behoefte hebben aan een (taal)maatje. Daarnaast bleek uit de participerende observatie dat middels taalmaatjes non-formeel leren mogelijk wordt. Om taalmaatjes te werven zouden de gemeenten voorlichtingen kunnen geven. Inwoners moeten op de hoogte worden gesteld van de mogelijkheden om taalmaatje te worden. De voorlichtingen kunnen op verschillende manieren plaatsvinden. De gemeenten kunnen gebruik maken van sociale media. De gemeenten kunnen ook voorlichtingsavonden organiseren met een taalmaatje die zijn/haar ervaringen deelt om burgers enthousiast te maken.

Aanbeveling vier – statushouders inzetten als vrijwilligers

Mede door de uitbraak van het Coronavirus is onduidelijk of er genoeg werkplekken gecreëerd kunnen worden voor de statushouders. Aanbevolen wordt om de statushouders in te zetten als vrijwilligers. Daardoor zullen werkgevers waarschijnlijk sneller geneigd zijn om de statushouders in dienst te nemen. Daarnaast kunnen werkgevers door de financiële gevolgen

van de uitbraak van Coronavirus wellicht minder betaalde krachten in dienst nemen en/of houden. Dit biedt kansen voor de statushouders om als vrijwilliger aan de slag te kunnen. Dit moet echter niet leiden tot minder baankansen voor inwoners. De baankansen moeten daardoor grondig verder onderzocht worden.

Aanbeveling vijf – trainingen over verschillende culturen aanbieden

Omdat er maatwerk wordt geboden, wordt ook de kans op ongelijkheid groter. Vluchtelingenwerk gaf aan dat cultureel sensitief werken van belang is. Het is onmogelijk om alles te weten over de culturen van de statushouders, maar de consultants zouden getraind kunnen worden om de statushouders beter te kunnen begrijpen. De kans op vooroordelen neemt dan hopelijk af. De ongelijkheid ten gevolge van het bieden van maatwerk kan daardoor wellicht beperkt worden.

Bibliografie

- Asscher, L. (2016, 5 23). *zoek.officiële bekendmakingen.nl/kst-32824-129.html*. Opgehaald van www.zoek.officiële bekendmakingen.nl: <https://zoek.officiële bekendmakingen.nl/kst-32824-129.html>
- Baars, H., Uffing, H., & Dekkers, G. (1990). *Sociale netwerkstrategieën in de sociale psychiatrie*. Houten/Antwerpen: Bohn Stafleu Van Loghum bv. Opgeroepen op mei 6, 2020
- Besselen, E., & De Hart, B. (2014, z.d. z.d.). *pure.uva.nl/ws/files/2341440/159656_445702.pdf*. Opgehaald van <https://pure.uva.nl>: https://pure.uva.nl/ws/files/2341440/159656_445702.pdf
- de Lange, T., Besselsen, E., Rahouti, S., & Rijken, C. (2017, z.d. z.d.). https://pure.uva.nl/ws/files/36126667/Van_azc_naar_een_baan.pdf. Opgeroepen op februari 19, 2020, van https://pure.uva.nl/ws/files/36126667/Van_azc_naar_een_baan.pdf: https://pure.uva.nl/ws/files/36126667/Van_azc_naar_een_baan.pdf
- Dienst Uitvoering Onderwijs. (z.d., z.d. z.d.). *inburgeren.nl/inburgeren-betalen/lening-terugbetalen.jsp*. Opgeroepen op april 12, 2020, van www.inburgeren.nl: <https://www.inburgeren.nl/inburgeren-betalen/lening-terugbetalen.jsp>
- Dienst Uitvoering Onderwijs. (z.d., z.d. z.d.). *duo.nl/zakelijk/inburgeren/participatieverklaring/over-de-participatieverklaring.jsp*. Opgeroepen op april 12, 2020, van www.duo.nl: <https://duo.nl/zakelijk/inburgeren/participatieverklaring/over-de-participatieverklaring.jsp>
- Driouchi, F. (2007). *De casus inburgering en Nationaliteitswetgeving*. Amsterdam: Amsterdam university press. Opgeroepen op maart 03, 2020
- Koolmees, W. (2019, juni 25). *Conceptregeling*. Opgeroepen op april 13, 2020, van www.internetconsultatie.nl: https://www.internetconsultatie.nl/veranderopgave_inburgering
- Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2018, juli 2). *file:///U:/Chrome/kamerbrief-hoofdlijnen-veranderopgave-inburgering.pdf*. Opgeroepen op februari 20, 2019, van <file:///U:/Chrome/kamerbrief-hoofdlijnen-veranderopgave-inburgering.pdf>: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/07/02/kamerbrief-hoofdlijnen-veranderopgave-inburgering>
- Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2018, z.d. z.d.). <https://zoek.officiële bekendmakingen.nl/kst-32824-222.html>. Opgeroepen op februari 26, 2020, van <https://zoek.officiële bekendmakingen.nl>: <https://zoek.officiële bekendmakingen.nl/kst-32824-222.html>
- Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2019, februari 15). <file:///C:/Users/jetsk/Downloads/kamerbrief-tussenstand-veranderopgave-inburgering.pdf>. Opgeroepen op februari 15, 2020, van www.rijksoverheid.nl: <file:///C:/Users/jetsk/Downloads/kamerbrief-tussenstand-veranderopgave-inburgering.pdf>
- Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2020, maart 23). rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/03/23. Opgeroepen op maart 27, 2020, van www.rijksoverheid.nl: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/03/23/kamerbrief-inwerkingtreding-wet-inburgering-naar-1-juli-2021>
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2019, juni 25). internetconsultatie.nl/veranderopgave_inburgering. Opgeroepen op maart 20, 2020, van www.internetconsultatie.nl: https://www.internetconsultatie.nl/veranderopgave_inburgering
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2019, juni 25). internetconsultatie.nl/veranderopgave_inburgering. Opgeroepen op april 13, 2020, van www.internetconsultatie.nl: https://www.internetconsultatie.nl/veranderopgave_inburgering
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2018, september z.d.). movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-12/Wat-Werkt-bij-bevordering-arbeidsparticipatie-van-statushouders.pdf. Opgeroepen op februari 20, 2020, van www.movisie.nl: <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-12/Wat-Werkt-bij-bevordering-arbeidsparticipatie-van-statushouders.pdf>

[illegible]